

Vilniaus universiteto Teisės fakulteto

Privatinės teisės katedra

Olgos Antropik,

V kurso, komercinės teisės

studijų šakos studentės

Magistro darbas

Procesinių dokumentų įteikimas civiliniame procese

Service of Documents in Civil Procedure

Vadovas: prof. habil. dr. Vytautas Nekrošius

Recenzentas: lekt. dr. Eglė Zemlytė

Vilnius, 2020

TURINYS

1. IŽANGA.....	2
2. PROCESINIŲ DOKUMENTŲ ĮTEIKIMO IR PROCESINIO DOKUMENTO SAŪVOKA, ESMĖ IR REIKŠMĖ.....	5
2.1. Procesiniai dokumentai – procesinių dokumentų įteikimo dalykas.....	10
3. PROCESINIŲ DOKUMENTŲ ĮTEIKIMO SUBJEKTAI.....	14
4. PROCESINIŲ DOKUMENTŲ ĮTEIKIMO BENDRA TVARKA.....	17
4.1. Procesinių dokumentų įteikimo vieta.....	17
4.2. Procesinių dokumentų įteikimo adresatai:.....	20
4.2.1. Adresatas – fizinis asmuo.....	20
4.2.2. Adresatas – juridinis asmuo.....	23
5. PROCESINIŲ DOKUMENTŲ ĮTEIKIMO BŪDAI.....	26
5.1. Procesinių dokumentų įteikimas atstovui.....	26
5.2. Procesinių dokumentų įteikimas advokatams.....	28
5.3. Procesinių dokumentų įteikimas procesinio bendrininkavimo atveju.....	30
5.4. Procesinių dokumentų įteikimas teisme.....	33
5.5. Procesinių dokumentų įteikimas kuratoriui.....	33
5.6. Procesinių dokumentų įteikimas viešo paskelbimo būdu.....	36
5.7. Procesinių dokumentų įteikimas paliekant pranešimą.....	39
5.8. Procesinių dokumentų daugkartinis įteikimas.....	41
5.9. Procesinių dokumentų įteikimas sukarintoms organizacijoms ir laisvės atėmimo vietose laikomiems asmenims.....	41
6. PROCESINIŲ DOKUMENTŲ ĮTEIKIMAS ELEKTRONINIŲ RYŠIŲ PRIEMONĖMIS.....	44
7. IŠVADOS.....	47
ŠALTINIŲ SĄRAŠAS.....	48
SANTRAUKA.....	52
SUMMARY.....	53

1. IŽANGA

Temos aktualumas. Šiuolaikinis teismo procesas praktiškai negali vykti be procesinių dokumentų. Kalbant būtent apie civilinį procesą, procesinių dokumentų klausimas matyt dar aktualesnis, nei kitų teisės šakų procesuose, kadangi civilinė teisė reglamentuoja santykius, sukurtus tarp šalių dažniausiai jų pačių valia. Procesiniuose dokumentuose šalys gali išreikšti savo reikalavimus, apginti savo dėstomą poziciją, o teismas procesinių dokumentų deka išsprendžia tarp šalių iškilusį ginčą ar kitą klausimą. Kadangi patiems procesiniams dokumentams yra taikomi tam tikri įstatymų nustatyti reikalavimai, būtinas yra ir procesinių dokumentų įteikimo tinkamas reglamentavimas. Priešingu atveju, nebūtų paisoma civilinio proceso principų, tokių kaip teisė į tinkamą teismo procesą, teisė būti išklaustam, teismo proceso viešumas ir kiti.

Pažymėtina, kad civilinis procesas neįsivaizduojamas be procesinių dokumentų, o taip pat ir tų dokumentų įteikimo. Tinkamas procesinių dokumentų įteikimo reglamentavimas padeda užtikrinti daugybės teisės principų įgyvendinimą. Jeigu neegzistotų taisyklės, nustatančios kaip procesiniai dokumentai keliauja iš vienos šalies – kitai, bei kaip proceso šalis pasiekia teismo procesiniai dokumentai, nebūtų tvarkos, užtikrinančios dalyvaujančių byloje šalių bei teismo ir proceso šalių tarpusavio susižinojimo. Nesant aiškaus procesinių dokumentų įteikimo reglamentavimo, teismo procesas praktiškai taptų nebeįmanomas.

Magistro darbas yra aktualus tiek teisės mokslininkams, tiek teisės taikytojams, tai yra, tema aktuali tiek teorine, tiek praktine prasme. Teisės mokslininkams aktualus yra procesinių dokumentų įteikimo mechanizmas dėl galimybės ieškoti jo trūkumų, įvertinti civilinio proceso normų pakeitimus bei siūlyti įstatymų pakeitimo projektus. Darbe yra analizuojami naujausi civilinio proceso normų pakeitimai, kaip jie įgyvendinami praktikoje. Teisės taikytojams, tai yra, asmenims, kurie kasdien susiduria su civiliniu procesu, ši autoriaus nagrinėjama tema yra dar labiau aktualesnė, nes būtent jie tiesiogiai turi įgyvendinti įstatymų leidėjo sukurtą procesinių dokumentų įteikimo mechanizmą ir nežinant visų su šiuo mechanizmu susijusių detalių, kyla pagrįsta grėsmė, kad teisės normos gali būti įgyvendinamos netinkamai.

Atkreiptinas dėmesys, kad Lietuvoje 2011 ir 2017 metais įsigaliojo daugybė Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso normų pakeitimų, tačiau gili procesinių dokumentų įteikimo tvarkos analizė iki šiol atlikta nebuvo. Taip pat, svarbiu temos aktualumo faktoriumi tampa vis modernizuojamas teismo procesas. Kiekvieną dieną besivystančios naujos technologijos tiesiogiai įtakoja teismo procesą, jį vis labiau

tobulinant ir paverčiant daugybę proceso detalių elektroninėmis. Naujų technologijų įtaka juntama ir procesinių dokumentų įteikime. Ši darbo dalis galimai ir bus pati aktualiausia, nes technologijos nuolat kinta ir pati visuomenė linksta daugybę dalykų perkelti į elektronines erdves, atsisakant įprastinio popierizmo. Taigi, naujų civilinio proceso normų atsiradimas ir modernėjantis teismo procesas yra pagrindas atlikti išsamią procesinių dokumentų įteikimo analizę, kuri atneš neabejotinos naudos tiek teisės mokslininkams, tiek teisės taikytojams.

Darbo tikslas. Pagrindinis magistro darbo tikslas yra ištirti procesinių dokumentų įteikimo mechanizmą, atsižvelgiant į naujausią civilinio proceso reglamentavimą bei aktualiausią teismų praktiką bei išgryninti šio mechanizmo galimus trūkumus, pateikiant įmanomus kylančių problemų sprendimo būdus.

Darbo objektas. Šio mokslinio darbo objektas yra procesinių dokumentų įteikimas būtent civiliniame procese pagal galiojančius Lietuvos Respublikos teisės aktus. Nors teisiniams santykiams vis besiplečiant, procesinių dokumentų įteikimas neapsiribojamas tik Lietuvos Respublikos teritorija, tačiau procesinių dokumentų įteikimas pagal tarptautinės teisės aktus yra didelė atskira tema, ir jos nagrinėjimas viename darbe būtų netikslingas dėl darbo apimties stokos.

Tyrimo metodai. Magistro darbe naudojami įvairūs moksliniai tyrimo metodai. Nagrinėjant procesinių dokumentų įteikimo reglamentavimą, skirtingų įteikimo būdų ypatumus, naudotasi analitiniu ir lingvistiniu metodais. Aiškinant procesinių dokumentų įteikimą reglamentuojančių teisės normų kitimą remtasi istoriniu metodu. Loginis ir sisteminis metodai darbe naudoti siekiant išsiaiškinti procesinių dokumentų įteikimą reglamentuojančių teisės normų esmę ir prasmę, norint nustatyti, dėl kokių priežasčių yra įtvirtinti konkretūs procesinių dokumentų įteikimo būdai.

Darbo originalumas. Šis magistro darbas originalus savo naujumu. Kaip jau buvo minėta, po naujausių civilinio proceso normų pasikeitimo, procesinių dokumentų įteikimo institutas nebuvo plačiai analizuotas. Be to, teismo procesui tampant vis labiau moderniu dėl besivystančių technologijų, procesinių dokumentų įteikimo klausimas kiekvieną kartą tampa naujas, ypatingai dėl elektroninių ryšių įsiterpimo į šiuolaikinį teismo procesą. Originalus darbas yra ir dėl to, kad jame vadovaujamosi aktualiausiomis teisės normomis, naujausia teismų praktika.

Naudoti šaltiniai. Darbe naudoti skirtingi moksliniai šaltiniai. Kadangi procesinių dokumentų įteikimo reglamentavimas įtvirtintas Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso normose, šios normos tampa darbe naudojamu šaltiniu. Taip pat, darbui svarbus šaltinis yra gausi Lietuvos teismų praktika, kuria remiantis aiškinamas daugelio

procesinių dokumentų įteikimą reglamentuojančių teisės normų turinys, esmė ir prasmė. Darbe pasitelkta ir teisės doktrina: Lietuvos mokslininkų – profesorių Vytauto Nekrošiaus, Egidjaus Laužiko, Valentino Mikelėno, bei užsienio teisininkų – Loughlin, Gerlis.

2. PROCESINIŲ DOKUMENTŲ ĮTEIKIMO IR PROCESINIO DOKUMENTO SAŲOKA, ESMĖ IR REIKŠMĖ

Procesinių dokumentų įteikimo sąvoka aptariama Lietuvos teisės mokslininkų darbuose. Profesorių Egidijaus Laužiko, Valentino Mikelėno ir Vytauto Nekrošiaus bendrame darbe yra pateikiama tokia procesinių dokumentų sąvoka: „procesinis įteikimas – tai įstatymo nustatyta tvarka ir forma atliktas ir patvirtintas procesinis veiksmas, kuriuo teismas siūlo adresatui susipažinti su pateikiamo procesinio dokumento turiniu“¹. Iš šios sąvokos vadovėlio autorius daro išvadą, kad norint, kad procesinio dokumento įteikimas būtų laikomas tinkamu ir sukeltų teisinės pasekmes, būtina įvykdyti dvi sąlygas: pirma, atlikti teisėtą procesinio dokumento įteikimo procedūrą ir antra, patvirtinti dokumento įteikimą. Manytina, kad abi sąlygos yra vienodai svarbios, nes neįvykdžius kurios nors iš jų, procesinių dokumentų įteikimas arba neįmanomas, arba gali sukelti rimtas teisinės pasekmes, tai yra, netinkamai atlikta procesinių dokumentų įteikimo procedūra gali būti apskūsta kurios nors iš teismo proceso šalių ir pripažinta netinkama, kas be abejonių, turėtų neigiamų padarinių visam procesui ir nepagrįstai vilkintų bylos nagrinėjimą teisme.

Štai mokslininkų Artūro Driuko ir Virgilijaus Valančiaus bendrame darbe² nėra pateikiama procesinių dokumentų įteikimo sąvoka, tačiau akcentuojama procesinių dokumentų įteikimo detalaus reglamentavimo esmė ir reikšmė. Akcentuojama, kad teismas gali priimti teisingą, teisės normomis pagrįstą sprendimą tik atidžiai išklausęs dalyvaujantį teismo procese šalį, o teisė būti išklausytam ir yra viena pagrindinių civilinio proceso šalių teisė. Todėl, galima teigti, kad jei teismo proceso metu nebus paisoma, arba paisoma tik paviršutiniškai asmens teisė būti išklausytam, teismo procesas turėtų būti pripažintas neteisėtu ir tokio proceso metu priimtas teismo sprendimas gali būti neteisingas.

„Procesinių dokumentų instituto paskirtis – užtikrinti, kad byloje dalyvaujantiems asmenims būtų sudaryta reali galimybė gauti visą su byla susijusią informaciją. Šis institutas yra viena iš esminių teisės būti išklausytam principo sudedamųjų dalių“³. Šis teiginys dar kartą patvirtina procesinių dokumentų įteikimo tinkamo įvykdymo svarbą ir reikšmę. Todėl, labai svarbus yra detalus ir aiškus procesinių dokumentų įteikimo reglamentavimo įtvirtinimas civilinio proceso teisės normose. Tai aktualu yra dėl

---

¹ LAUŽIKAS, E.; MIKELĖNAS, V.; NEKROŠIUS, V. *Civilinio proceso teisė: vadovėlis*, 1 tomas. Vilnius: Justitia, 2003. P. 311.

² DRIUKAS, A.; VALANČIUS, V. *Civilinis procesas: teorija ir praktika: vadovėlis*, 2 tomas. Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2006. P. 406.

³*Ibid.*

daugelio priešasčių, pavyzdžiui, nuo atitinkamų procesinių dokumentų įteikimo momento skaičiuojami tam tikri procesiniai terminai tam tikriems atsakomiesiems veiksams atlikti (pavyzdžiui, įteikus ieškinį atsakovui, teismo pranešimu kartu yra nustatomas terminas atsiliepimui į ieškinį pateikti, kuris remiantis Lietuvos Respublikos Civilinio proceso kodekso⁴ (toliau – CPK) 142 straipsnio 1 dalimi turi būti ne trumpesnis nei 14 dienų). Nors šis terminas nėra naikinamasis, tačiau dėl svarbių priešasčių nepateikus atsiliepimo į ieškinį, teismas gali priimti sprendimą už akių (CPK 142 straipsnio 4 dalis), kas dažnai gali būti nepalanku atsakovui, kadangi jo pozicija šiuo atveju net nėra išklausoma. CPK 329 straipsnio 3 dalies 1 punkte taip pat įtvirtintas itin svarbus procesinių dokumentų netinkamo įteikimo padarinys. Jeigu asmuo apeliacinį skundą grindžia tuo, kad pirmos instancijos teismo sprendimas buvo priimtas jam tinkamai nepranešus apie teismo posėdžio laiką ir vietą ir dėl šios aplinkybės jam nedalyvavus teismo posėdyje, – tai yra absoliutus teismo sprendimo negaliojimo pagrindas. Šie keli pavyzdžiai atskleidžia nemenką procesinių dokumentų įteikimo reikšmę.

Apie tinkamą procesinių dokumentų įteikimo svarbą kalbama ir užsienio literatūroje⁵. Pažymėtina, kad procesinių dokumentų įteikimo būdas ir laikas gali būti labai svarbus veiksnys procese, ypač turint omenyje, kad egzistuoja tam tikri terminai tam tikriems veiksams atlikti. Tai analogiškai veikia ir mūsų nacionalinėje teisės sistemoje.

Tinkamas procesinių dokumentų įteikimas turi didelę įtaką bylos nagrinėjimo koncentruotumo principo įgyvendinimui civiliniame procese⁶. Netinkamas procesinių dokumentų įteikimas galimai vilkins teismo procesą, nebus užtikrinama asmens teisė į teisminę gynybą bei teisė būti išklaustyta. Norint šito išvengti, galimas sprendimo būdas – tinkamas ir aiškus procesinių dokumentų įteikimo mechanizmo sukūrimas. Matyt, būtent tokį siekį ir turėjo įstatymų leidėjas priimant naująjį Civilinio proceso kodeksą, o vėliau ir jo pakeitimus, kuriame įtvirtinta procesinių dokumentų įteikimo procedūra. Civilinio proceso kodekse neįtvirtinta pati procesinių dokumentų įteikimo sąvoka, todėl CPK normų esmė bus atskleidžiama kituose šio darbo skyriuose.

Apie procesinių dokumentų įteikimo reglamentavimo ir griežto jo laikymosi svarbą kalbama ir teismų praktikoje. Vienoje savo bylų Lietuvos Aukščiausiasis Teismas

---

⁴ Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas (su vėlesniais pakeitimais ir papildymais), patvirtintas 2002-02-28 įstatymu Nr. IX-743 (Valstybės žinios, 2002, Nr. 36-1340).

⁵ LOUGHLIN, P.; GERLIS, S. *Civil procedure, Second edition*. London: Cavendish Publishing Limited, 2004.

⁶ NEKROŠIUS, V. *Civilinis procesas: koncentruotumo principas ir jo įgyvendinimo galimybės*. Vilnius: Justitia, 2002. P. 122.

akcentavo⁷, kad viena iš pagrindinių šalių teisių civiliniame procese yra būtent teisė būti išklaustyta. Teismas gali priimti teisingą sprendimą tik išklausęs abi teismo proceso šalis. Tokios pozicijos, kaip buvo minėta, laikosi ir teisės mokslininkai. Teismas minėtoje nutartyje taip pat pažymėjo, kad tinkamas teisės būti išklaustyta įgyvendinimas leidžia tinkamai egzistuoti teismo procese ir kitam civilinio proceso principui – rungimosi principui⁸. Būtent tai ir lėmė būtinumą įstatymo lygmeniu detalai nustatyti procesinių dokumentų įteikimo proceso šalimis ir kitiems suinteresuotiems asmenims tvarką. Darbo autorius taip pat pritaria šiai teismo išsakytai pozicijai. Tik tinkamas procesinių dokumentų įteikimo tvarkos reglamentavimas gali sąlygoti tinkamą bylos nagrinėjimą civiliniame procese, nepažeidžiant esminių civilinio proceso teisės principų.

Svarbu akcentuoti, kad detalus ir griežtas procesinių dokumentų įteikimo reglamentavimas yra teigiamas reiškinys teisinėje visuomenėje. Tačiau nereikėtų pamiršti, kad tai nereiškia, kad įtvirtinto reglamentavimo reikia laikytis vien tik formaliai. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas savo byloje⁹ gvildeno ir Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudenciją. Būtent taip buvo prieita išvados, kad teismo pareiga tinkamai informuoti proceso šalis apie bylos eigą vertinama griežtai, draudžiant formalų požiūrį į jos vykdymą. Taip pat, akcentuotina ir tai, kad tinkamas procesinių dokumentų įteikimas taip pat užtikrina ir šalių lygybės procese principo įgyvendinimą. Tai yra logiška, turint omenyje, kad visos šalys teismo proceso metu turi turėti vienodas teises ir vienodas galimybes šiomis teisėmis pasinaudoti. Neužtikrinant tinkamo procesinių dokumentų įteikimo, teismas leistų vienai šaliai turėti daugiau informacijos apie bylą ir jos procesą negu kitai ir šitaip iš esmės būtų pažeistas šalių lygybės principas. Tačiau kartu, pažymėtina, kad kiekviena situacija turi būti analizuojama individualiai, vertinant proceso visumą, todėl galimi atvejai, kai tam tikri nukrypimai nuo griežtų procesinių dokumentų įteikimo taisyklių gali būti vertinami nepažeidžiantys proceso esmės, jeigu iš visko akivaizdu, kad proceso šalis vis tiek turėjo galimybę tinkamai pasinaudoti savo teisėmis, pateikti savo ginamą poziciją ir nukrypimai nuo dokumentų įteikimo taisyklių neturėjo įtakos priimti neteisingą teismo sprendimą. Taigi, iš to galima daryti išvadą, kad visą procesą reikia vertinti kaip visumą, ir vertinti, ar formalių įstatymų normų netinkamas įvykdymas lėmė būtent tokio sprendimo priėmimą. Atsakyti į šį klausimą padeda tik visų

---

⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015-06-12 nutartis civilinėje byloje *UAB „Lesto“ v K. S., A. S.*, Nr. 3K-3-374-378/2015.

⁸ Rungimosi principas – civilinių bylų nagrinėjimo metu naudojamas principas, kuris reiškia, kad kiekviena šalis privalo įrodyti tas aplinkybes, kuriomis remiasi kaip savo reikalavimų ar atsikirtimų pagrindu, išskyrus atvejus, kai yra remiamasi aplinkybėmis, kurių nereikia įrodinėti.

⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019-11-21 nutartis civilinėje byloje *J. D. v A. V.*, Nr. e3K-3-351-695/2019.

bylos detalių išsiaiškinimas ir priežastinio ryšio tarp jų suradimas. Nesant priežastinio ryšio tarp tam tikrų nukrypimų nuo proceso taisyklių, nustatančių procesinių dokumentų įteikimą tvarką, ir priimto teismo sprendimo, galima daryti išvadą, kad nukrypimai nuo proceso taisyklių nėra žymūs ir nesudaro absoliutaus sprendimo negaliojimo pagrindo.

Tiek iš teisės doktrinos, tiek iš teismų praktikos analizės apie procesinių dokumentų įteikimo civiliniame procese reikšmę galima daryti išvadą, kad pagrindinis šio instituto tikslas – supažindinti byloje dalyvaujančius asmenis su proceso šalių pateiktais dokumentais, informuoti apie teismo proceso eigą. Todėl, galima teigti, kad svarbiausia yra ne pats procesinio dokumento įteikimo faktas, tačiau adresato supažindinimas su šio dokumento turiniu. Todėl įstatymų nustatyta procesinių dokumentų įteikimo tvarka turi būti įgyvendinama taip, kad asmuo turėtų realią galimybę susipažinti su jam per procesinius dokumentus teikiama informacija apie bylą, o ne vien tik formaliai laikantis įstatymų nuostatų. Tokią autoriaus nuomonę patvirtina skirtingi CPK numatyti procesinių dokumentų įteikimo būdai. Jei svarbus būtų tik pats procesinių dokumentų įteikimo faktas, o ne supažindinimas su šių dokumentų turiniu, įstatymų leidėjui tikrai nereikėtų kurti tiek būdų procesinių dokumentų įteikimui.

Atkreiptinas dėmesys, kad CPK iš esmės atsakomybę už procesinių dokumentų įteikimą palieka teismui, tačiau nereikėtų pamiršti ir tam tikrų proceso šalių pareigų, tokių kaip pareiga rūpintis greitu bylos išnagrinėjimu, netrukdyti bylos procesui, rūpintis proceso skatinimu, sąžiningai naudotis savo turimomis procesinėmis teisėmis. Profesoriaus Vytauto Nekrošiaus nuomone, civilinio proceso eiga turi rūpėti ne tik teismui, bet ir procese dalyvaujantiems asmenims¹⁰. CPK 121 straipsnio 1 dalyje kalbama taip pat apie proceso šalių pareigą pranešti teismui ir kitoms bylos šalims apie pasikeitusius su procesinių dokumentų įteikimu susijusius duomenis. Neįvykdžius šios pareigos, negalima bus remtis faktu, kad šalis negavo tam tikrų siunčiamų procesinių dokumentų ar nebuvo informuota apie bylos eigą. Be to, teismas už šios pareigos nevykdymą turi teisę skirti šaliai baudą. Remiantis tuo, galima teigti, kad negalima perkelti visos atsakomybės už civilinės bylos išnagrinėjimą vien tik teismui. Civilinės bylos šalys taip pat privalo rūpintis ir domėtis bylos eiga. Tik visoms bylos šalims bendradarbiaujant ir aktyviai dalyvaujant teismo procese, galimas efektyvus civilinio proceso teisės principų įgyvendinimas ir greitas bei teisingas bylų išnagrinėjimas.

Be to, žinotina, kad CPK numato pareigą ne tik laikantis įstatymų nustatytų reikalavimų įteikti procesinį dokumentą, tačiau ir adresato pareigą priimti jam siunčiamą

---

¹⁰NEKROŠIUS, V. *Civilinis procesas: koncentruotumo principas ir jo įgyvendinimo galimybės*. Vilnius: Justitia, 2002. P. 124.

procesinį dokumentą. Ši pareiga netiesiogiai įtvirtinta CPK 124 straipsnio 2 dalyje, kurioje numatyta, kad atsisakymas priimti procesinį dokumentą ar pasirašyti dėl jo gavimo yra prilyginama procesinio dokumento įteikimui. Autoriaus nuomone, ši nuostata įtvirtinta siekiant išvengti piktnaudžiavimo savo procesinėmis teisėmis. Praktiškai įmanomos situacijos, kai proceso šalys galimai tyčia atsisakys priimti procesinius dokumentus, šitaip siekdamos išvengti bylos nagrinėjimo ir galimo jos rezultato. Todėl nepagrįstas atsisakymas priimti procesinius dokumentus negali būti pagrindu vilkinti civilinį procesą ir pagrįstai yra laikomas tinkamu procesinių dokumentų įteikimu. Kita vertus, svarstyтина situacija, ar adresatas neturi jokio kito pasirinkimo, kaip tik priimti jam įteikiamą procesinį dokumentą. Manytina, kad adresatas galėtų atsisakyti priimti procesinį dokumentą tik tuo atveju, jei tai pažeidžia procesinių dokumentų nustatytą įteikimo tvarką. Tai yra savaime suprantama asmens teisė atsisakyti atlikti veiksmus, kurie prieštarautų įstatymų nustatytoms normoms. Autoriaus nuomone, adresatas galėtų atsisakyti priimti procesinį dokumentą tokiu atveju, jei pavyzdžiui, pats dokumentas yra pažeistas ar kitokiu būdu apgadintas arba kai netinkamai nurodyti adresato duomenys. Tokiu atveju, adresatas turėtų nurodyti priežastį, dėl kurios atsisako priimti procesinį dokumentą ir jei jis bus teismo pripažinta svarbia, procesinių dokumentų įteikimas turėtų būti pripažintas netinkamu ir procedūra turi būti kartojama.

Apibendrinus nagrinėtą teisės doktriną ir teismų praktiką, galima išskirti kelis procesinių dokumentų įteikimo instituto bruožus:

- Tai civilinio proceso veiksmas, kuris detaliam reglamentuotas CPK;
- Tinkamas šio veiksmo atlikimas užtikrina daugelio civilinio proceso teisės principų įgyvendinimą praktikoje;
- Siekiant tinkamai įgyvendinti procesinių dokumentų įteikimą, būtina griežtai laikytis įstatymų nustatytų normų reikalavimų, tačiau kartu vertinti visą teismo proceso visumą;
- Šio procesinio veiksmo tikslas – supažindinti teismo procese dalyvaujančius asmenis su byloje esančiais dokumentais, informuoti apie bylos nagrinėjimo eigą.

2.1. Procesiniai dokumentai – procesinių dokumentų įteikimo dalykas

Senovėje teisiniai ginčai buvo sprendžiami visai kitaip nei šiuolaikinėse teisinėse valstybėse. Nagrinėjant romėnų civilinį procesą¹¹, tampa aišku, kad pirmieji teisiniai ginčai vykdavo žodžiu, tai yra, šalys įrodinėjo savo teisumą nenaudojant tam jokių procesinių dokumentų, kadangi tais laikais dėl visų dalykų buvo tariamasi žodžiu. Tik besivystant ir sudėtingėjant patiems teisiniams santykiams, ėmė atsirasti ir tam tikri dokumentai. Šiuolaikinis teismo procesas, o būtent civilinis praktiškai neįsivaizduojamas be procesinių dokumentų. Būtent procesinių dokumentų dėka šalys gali pareikšti savo poziciją, nuomonę dėl ginčo, teikti įrodymus, atsikirtimus.

Analizuojant procesinių dokumentų įteikimą, svarbu yra išgryninti paties procesinio dokumento sampratą, nes tai yra tiesioginis procesinių dokumentų įteikimo dalykas. Procesinių dokumentų sąvoka tiesiogiai CPK nėra įtvirtinta. Pats žodis „dokumentas“ kilęs iš lotynų kilmės žodžio *documentum*, kuris išvestas iš lotyniško žodžio *doceo*, kuris reiškia – mokau, pranešu¹². Tuo tarpu, žodyne¹³ pateikiama, kad žodis „dokumentas“ gali reikšti raštišką ko nors paliudijimą, pažymėjimą arba materialų žinių šaltinį, kuriame užfiksuotos tam tikros žinios. Apibendrinus, galima teigti, kad dokumentas – raštiškas tam tikrų žinių, informacijos pateikimas. Kalbant apie procesinio dokumento sąvoką, galima būtų pridurti, kad procesinis dokumentas – tai teismo proceso metu pateikiamas arba priimamas raštiškas informacijos pateikimas/apsikeitimas.

CPK XI skyriaus Pirmajame skirsnyje, pavadintame „Procesiniai dokumentai“ yra reglamentuoti procesiniams dokumentams keliami reikalavimai, vardijama, kas laikoma procesiniais dokumentais. CPK 110 straipsnyje įtvirtinta, kad procesiniai dokumentai – tai dalyvaujančių byloje asmenų ieškiniai, prašymai, pareiškimai, priešieškiniai, atsiliepinimai į ieškinius ar priešieškinius, dublikai, triplikai, atskirieji, apeliaciniai ir kasaciniai skundai bei atsiliepinimai į šiuos skundus, bei kiti dokumentai, kuriuose pareikšti asmenų prašymai, reikalavimai, atsikirtimai ir paaiškinimai. CPK 116 straipsnyje įtvirtinta, kad procesiniai dokumentai – tai proceso metu teismo priimti dokumentai, tokie kaip sprendimai, įsakymai, nutartys, nutarimai, rezoliucijos, teismo posėdžio –protokolai, šaukimai ir pranešimai. Darytina išvada, kad pagal CPK, procesiniai dokumentai – tai rašytinės formos proceso metu byloje dalyvaujančių asmenų teikiami dokumentai bei teismo priimami dokumentai. CPK skirsto procesinius dokumentus į dvi rūšis: dalyvaujančių byloje asmenų ir teismo procesinius dokumentus. Autoriaus nuomone, toks

¹¹ NEKROŠIUS, I.; NEKROŠIUS, V.; VĖLYVIS, S. *Romėnų teisė*. Vilnius: Justitia, 1999. P. 35.

¹² VONSAVIČIUS, B. *Dokumento ir jo sąvokos istorinė raida*. Jurisprudencija, 2003, t. 39(31), p. 30.

¹³ VAITKEVIČIŪTĖ, V. *Tarptautinių žodžių žodynas*. Vilnius: Žodynas, 2002.

skirstymas pagal subjektus įtvirtintas todėl, kad jiems taikomas skirtingas teisinis reglamentavimas. Bylos asmenų procesiniams dokumentams keliami reikalavimai yra įtvirtinti tame pačiame CPK XI skyriuje, o apie teismo procesinius dokumentus kalbama visai kituose CPK skyriuose.

Civilinio proceso kodekso komentaras¹⁴ procesinius dokumentus skirsto ne tik į dalyvaujančių byloje asmenų ir teismo procesinius dokumentus, tačiau papildomai dalyvaujančių byloje asmenų procesinius dokumentus skirsto į šalių ir kitų byloje dalyvaujančių asmenų procesinius dokumentus. Taip pat, žinomas procesinių dokumentų skirstymas į paruošiamuosius procesinius dokumentus ir kitus. Paruošiamieji dokumentai, vadovaujantis CPK 112 straipsniu, skirti pasirengti žodiniam bylos nagrinėjimui. Be bendrų procesiniams dokumentams keliamų reikalavimų, paruošiamiesiems procesiniams dokumentams keliami keli papildomi reikalavimai: juose turi būti pasiūlymai, prašymai arba reikalavimai, kurie bus pareikšti bylos nagrinėjimo metu, be to, juose turi būti pateiktas priešingos šalies pateiktų įrodymų ir reikalavimų vertinimas, taip pat, juose turi būti įrodymai, pagrindžiantys šalies poziciją. Paruošiamieji dokumentai yra itin svarbūs rengiantis bylos nagrinėjimui, nes juose turi būti išreiškiama visa šalies pozicija, pateikiami visi turimi poziciją pagrindžiantys įrodymai. Jeigu nesilaikyti šių reikalavimų, teismas vėliau gali ir nepriimti šalies teikiamų įrodymų, jei jie galėjo būti pateikti kartu su paruošiamaisiais dokumentais, tačiau dėl nepateisinamų priežasčių, pateikti nebuvo. Tokią teismo teisę numato CPK227 straipsnio 2 dalis.

Teisės moksle¹⁵ skiriami tokie procesinių dokumentų pagrindiniai bruožai:

- Procesiniai dokumentai visada yra rašytiniai;
- Procesinių dokumentų autorius yra byloje dalyvaujantis asmuo;
- Procesinių dokumentų pagalba pareiškama nuomonė dėl bylos nagrinėjimo arba teikiamas tam tikras prašymas;
- Procesiniai dokumentai pateikiami teismui bylą nagrinėjant ne žodine tvarka.

Vadovėlyje¹⁶ taip pat numatytas platesnis visų dalyvaujančių byloje asmenų procesinių dokumentų skirstymas į rūšis. Žinomi tokie procesiniai dokumentai:

- Paruošiamieji procesiniai dokumentai. Kaip jau buvo minėta, paruošiamųjų procesinių dokumentų pagalba siekiama pasirengti žodiniam bylos

---

¹⁴ Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso komentaras (autorių kolektyvas). I dalis. Vilnius: Justitia, 2004.

¹⁵ LAUŽIKAS, E.; MIKELĖNAS, V.; NEKROŠIUS, V. *Civilinio proceso teisė: vadovėlis*, 1 tomas. Vilnius: Justitia, 2003. P. 303.

¹⁶ LAUŽIKAS, E.; MIKELĖNAS, V.; NEKROŠIUS, V. *Civilinio proceso teisė: vadovėlis*, 1 tomas. Vilnius: Justitia, 2003. P. 303.

nagrinėjimui. Manytina, kad šie dokumentai padeda tiek šalims, tiek teismui kuo detaliau susipažinti su bylos esme, pateiktais įrodymais, siekiant, kad byla būtų išnagrinėta teisingai, bet kartu ir nevilkinant jos nagrinėjimo. Todėl šalims šiuo atveju tenka didžiausia atsakomybė už tinkamą teismo proceso pradžią.

- Skatinantys atlikti tam tikrus procesinius veiksmus procesiniai dokumentai. Šių dokumentų pagalba šalys skatina teismą atlikti tam tikrus procesinius veiksmus arba patys savaime keičia procesinę padėtį byloje.
- Paprasti procesiniai dokumentai. Šiais dokumentais byloje dalyvaujantys asmenys siekia pateikti teismui tam tikrą paprastą, nekeičiančią bylos esmės informaciją.

Procesiniai dokumentai gali būti skirstomi pagal savo formą į:

- Paprastos rašytinės formos procesinius dokumentus;
- Elektroninės formos procesinius dokumentus¹⁷.

Šiais laikais, kai visuomenėje vis labiau viskas modernizuojama, vis aktualesni tampa elektroninės formos procesiniai dokumentai, kadangi vis daugiau dalykų stengiamasi perkelti į elektroninę erdvę. Be to, elektroniniai procesiniai dokumentai neabejotinai yra saugesni, nes elektroninėmis ryšio priemonėmis sudaroma galimybė užtikrinti paties dokumento teksto apsaugą, taip pat tiksliai identifikuoti dokumentą pateikiantį asmenį. Tačiau, taip pat pažymėtina, kad elektroniniams dokumentams, be bendrųjų įstatymų nustatytų reikalavimų, taikomi tam tikri specialieji reikalavimai, kurie įtvirtinti CPK 175¹ straipsnio 3 dalyje. Procesiniame dokumente, pateikiamame elektroninių ryšių priemonėmis, turi būti nurodyta daugiau dalyvaujančių byloje asmenų duomenų (elektroninio pašto adresai, telefono ir fakso numeriai, kitų turimų elektroninių ryšių priemonių adresai). Taip pat, jei elektroninį dokumentą teikia asmuo, kuriam nenustatyta pareiga gauti procesinius dokumentus elektroninių ryšių priemonėmis, turi būti išreikštas jo pageidavimas dėl procesinių dokumentų įteikimo elektroninių ryšių priemonėmis.

Faktas, kad elektroniniai procesiniai dokumentai tampa vis aktualesni ir labiau priimtini šalims, rodo vis didėjantis elektroninių bylų atsiradimas (kai prieš įprastos bylos numerį atsiranda „e“ raidė, tai reiškia, kad bylą pradėjęs asmuo procesinius dokumentus pateikė būtent elektroniniu būdu). Nuo 2013 metų liepos 1 dienos ėmė veikti Lietuvos teismų elektroninių paslaugų portalas e.teismas.lt. Apsilankius tinklapyje, matyti platus

---

¹⁷DRIUKAS, A.; VALANČIUS, V. *Civilinis procesas: teorija ir praktika: vadovėlis*, 2 tomas. Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2006. P. 394.

teikiamų paslaugų spektras: asmuo bet kuriuo metu gali tikrinti bylų, kuriose yra proceso dalyvis, informaciją, klausytis teismo posėdžio garso įrašų, susipažinti su vykstančiais teismo procesais. Taip pat tinklapyje sudaryta galimybė formuoti ir teikti teismui procesinius dokumentus. Procesinius dokumentus galima formuoti pagal jau parengtas dokumentų formas. Taip pat, šis elektroninis mechanizmas siunčia šaliai pranešimus apie dokumentų priėmimo statusą, rastas klaidas, bylos nagrinėjimo eigą. Taip pat, asmenims sudaryta galimybė atlikti tam tikrus finansinius veiksmus: sumokėti žyminį mokesčių, teismo paskirtas baudas, priteistas bylinėjimosi išlaidas valstybei. Autoriaus nuomone, toks technologijų proveržis teismo procese yra itin teigiamas ir skatintinas dalykas. Pabrėžtina, kad elektroniniu būdu pateikti dokumentai pasiekia teismą greičiau, negu įprastu būdu, teismo pranešimus šalys taip pat turi galimybę gauti greičiau. Todėl elektroniniai dokumentai ženkliai prisideda prie greitesnio bylos išnagrinėjimo, taip padedant įgyvendinti ne vieną civilinio proceso teisės principą.

Apibendrinant pabrėžtina, kad procesiniai dokumentai skirstomi į tam tikras rūšis ne vien tik teorine prasme. Skirtinga procesinio dokumento rūšis lemia skirtingą procesinio dokumento paskirtį, funkciją, subjektą. Tai lemia ir skirtingą reglamentavimą, susijusį su skirtingų procesinių dokumentų įteikimu. Tinkamai nustatčius procesinio dokumento rūšį, atitinkamai atsiranda didesnis užtikrinimas, kad procesiniam dokumentui bus parinkta tinkama įteikimo tvarka ir būdas, bei taip bus laikomasi procesinių dokumentų įteikimą reglamentuojančių taisyklių.

3. PROCESINIŲ DOKUMENTŲ ĮTEIKIMO SUBJEKTAI

Darbe jau buvo minėta, kad didžiausia atsakomybė už procesinių dokumentų įteikimą tenka teismui, nagrinėjančiam bylą. Tą patvirtina ir įstatymų leidėjo įtvirtinta CPK 117 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta nuostata, kokiais būdais būtent teismas įteikia procesinius dokumentus. Tačiau savaime suprantama, kad teismas pats dokumentų neįteikia. Tai jis daro per įgaliotus subjektus, tačiau turi teisę nuspręsti koku būdu procesiniai dokumentai bus įteikiami. Apie tokią teismo diskreciją kalbama teisinėje literatūroje, pažymint, kad teismas, atsižvelgęs į konkrečios situacijos poreikius ir aplinkybes, nustato, koku būdu tikslingiausia ir ekonomiškiausia įteikti šalims procesinius dokumentus¹⁸. Kitur nurodoma, kad teismas, kaip vienintelis visiškai už procesinių dokumentų įteikimą atsakingas subjektas, turi tokias teises ir pareigas, susijusias su procesinių dokumentų asmenims įteikimu:

- Teisė nuspręsti, kokia apimtimi ir koku būdu bus įteikti procesiniai dokumentai;
- Pareiga įgyvendinti procesinių dokumentų įteikimo procedūrą;
- Pareiga pasirūpinti, kad procesinį įteikimą atliktų kompetetingi organai;
- Pareiga saugoti procesinių dokumentų įteikimą patvirtinančius įrodymus.

Tokia teisės moksle įtvirtinta nuomonė atrodo visai logiška, nes jei teismui tenka atsakomybė už procesinių dokumentų įteikimą, tai jis rūpinasi šios pareigos tinkamu įvykdymu. Ši autoriaus nuomonė grindžiama ir susiformavusia Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktika. Vienoje šio teismo bylų¹⁹ minima, kad teismo pareiga informuoti bylos šalis ir kitus byloje dalyvaujančius asmenis apie teismo posėdžio laiką ir vietą yra ne formali, bet nustatyta siekiant įgyvendinti reikšmingą bylos procesui tikslą – tinkamai ir laiku suteikti informaciją byloje dalyvaujantiems asmenims. Galima teigti, kad toks pats tikslas yra ne tik pranešant apie teismo posėdžio laiką ir vietą, tačiau įgyvendinant ir visų kitų procesinių dokumentų įteikimo procedūrą. Minėtoje Lietuvos Aukščiausiojo Teismo byloje taip pat pasisakyta, kad sprendžiant, ar tinkamai įgyvendinta teismo pareiga pranešti apie posėdžio laiką ir vietą, reikia vertinti ne tik formalų teismo veiksmų atitikimą nustatyto proceso teisės normoms, tačiau atsižvelgiant į šių normų tikslą ir paskirtį bei vadovaujantis bendraisiais teisės principais, tokiais kaip teisingumas, protingumas ir sąžiningumas. Šios bylos analizė leidžia padaryti išvadą, kad vien formalių įstatymo nuostatų laikymasis nebūtinai yra pagrindas tinkamai įgyvendinti

¹⁸ DRIUKAS, A.; VALANČIUS, V. *Civilinis procesas: teorija ir praktika: vadovėlis*, 2 tomas. Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2006. P. 407.

¹⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010-11-30 nutartis civilinėje byloje *V. R. v E. B.*, Nr. 3K-3-484/2010.

procesinių dokumentų įteikimą. Kadangi visa teisės sistema grindžiama bendrais teisės principais, ne išimtis ir civilinis procesas. Tinkamai įvykdyti procesinių dokumentų įteikimą gali padėti būtent vadovavimasis šiais bendraisias teisės principais.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas savo praktikoje taip pat yra suformavęs poziciją²⁰, kad tinkamai įgyvendinant procesinių dokumentų įteikimą, kartu įgyvendinami ir civilinio proceso principai. Tačiau visas procesinių dokumentų įteikimo įgyvendinimas negali tekti vien tik teismo atsakomybei. Pats byloje dalyvaujantis asmuo turi ne tik teises, bet ir pareigas. Viena iš tų pareigų – sąžiningai naudotis jam priklausančiomis procesinėmis teisėmis, veikti dėl greito bylos išnagrinėjimo. Todėl asmuo pats turi rūpintis bylos nagrinėjimo eiga, proceso skatinimu, siekti dalyvauti teismo posėdžiuose, teikti įrodymus. Nevykdant tokių veiksmų, galima teigti, kad pats asmuo nesinaudoja savo procesinėmis teisėmis. Taigi, įgyvendinant procesinių dokumentų įteikimą, turi vykti tam tikras bendradarbiavimas tarp proceso šalių ir teismo.

CPK 117 straipsnio 1 dalyje įtvirtinti trys pagrindiniai procesinių dokumentų įteikimo būdai:

- Procesinių dokumentų įteikimas registruotąja pašto siunta;
- Procesinių dokumentų įteikimas per antstolius;
- Procesinių dokumentų įteikimas per pasiuntinių paslaugų teikėjus.

Šis CPK įtvirtintas procesinių dokumentų įteikimo būdų sąrašas nėra baigtinis, kadangi teismas gali įteikti procesinius dokumentus ir kitais įstatymų nustatytais būdais, pavyzdžiui, tiesiogai teisme (CPK 127 straipsnis), per dalyvaujantį byloje asmenį, esant jo sutikimui (CPK 117 straipsnio 2 dalis), per advokatus (CPK 119 straipsnis), per atstovus (CPK 118 straipsnis), elektroninių ryšių priemonėmis (CPK 175¹ straipsnio 9 dalis) ir kt.

Kaip jau buvo minėta, teismas savo pareigą įteikti procesinius dokumentus dažniausiai vykdo ne pats, o per atitinkamus subjektus. Būtent iš procesinių dokumentų įteikimo būdų galima nustatyti, kad pagrindiniai procesinių dokumentų įteikimo subjektai yra paštas, pasiuntinių paslaugų teikėjai ir antstoliai. Čia vertėtų pabrėžti, kad teismą galima laikyti procesinių dokumentų įteikimo proceso organizatoriumi, o prieš tai minėtus subjektus – procesinių dokumentų įteikimo proceso tiesioginiais įgyvendintojais. Svarbu yra, kad šie subjektai tarpusavyje bendradarbiautų. Tik tokiu atveju bus užtikrintas tinkamas procesinių dokumentų įteikimas ir nepažeidžiami esminiai civilinio proceso teisės principai bei bylos nagrinėjimo eiga.

---

²⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014-03-14 nutartis civilinėje byloje UAB „Statinių administravimas“ v. M. K., Nr. 3K-3-90/2014.

Trumpai apžvelgus Lenkijos civilinio proceso kodekso įtvirtintą procesinių dokumentų įteikimo reglamentavimą²¹, galima matyti, kad kaimyninėje valstybėje pagrindiniai procesinių dokumentų įteikimo būdai yra tokie:

- Procesinių dokumentų įteikimas per paštą;
- Procesinių dokumentų įteikimas per teisme dirbančius asmenis;
- Procesinių dokumentų įteikimas per antstolius;
- Procesinių dokumentų įteikimas per „teisminę pristatymų tarnybą“.

Palyginus Lenkijos procesinių dokumentų įteikimo būdus su CPK įtvirtintais procesinių dokumentų įteikimo būdais, galima teigti, kad šie būdai iš esmės yra panašūs. Lenkijoje egzistuojantis procesinių dokumentų įteikimo būdas per teisme dirbančius asmenis, manytina, savo esme prilygsta CPK 127 straipsnyje įtvirtintam procesinių dokumentų įteikimo būdai – įteikimas teisme. Kiek įdomesnis yra procesinių dokumentų įteikimo būdas per „teisminę pristatymų tarnybą“. Pats Lenkijos civilinio proceso kodeksas numato²², kad tokia tarnyba steigama ir veikia prie teismo pagal Teisingumo ministro parengtą ir patvirtintą tvarką. Pažymėtina, kad nustatyti detalesnę procesinių dokumentų įteikimo tvarką, remiantis Lenkijos civilinio proceso kodekso 131 straipsnio 2 dalimi, taip pat pavedama Teisingumo ministrui. Mūsų šalies CPK pareigą nustatyti detalesnę procesinių dokumentų įteikimą numato tik procesinių dokumentų įteikimui elektroninių ryšių priemonėmis (CPK 175¹ straipsnio 2 dalis). Pažymėtina, kad ši pareiga yra įvykdyta Lietuvos Respublikos teisingumo ministrui 2012-12-23 priėmus įsakymą Nr. 1R-332 „Dėl procesinių dokumentų pateikimo teismui ir jų įteikimo asmenims elektroninių ryšių priemonėmis tvarkos aprašo patvirtinimo“. 2015-07-07 šis įsakymas buvo pakeistas nauju²³. Apie procesinių dokumentų įteikimą elektroninių ryšių priemonėmis bus kalbama darbe vėliau.

Palyginus Lietuvos ir Lenkijos už procesinių dokumentų įteikimą atsakingus subjektus ir tiesiogiai procesinių dokumentų įteikimą įgyvendinančius subjektus, galima daryti išvadą, kad yra didelių panašumų tarp šių dviejų kaimyninių valstybių. Taip pat, galima teigti, kad Lietuvoje, reglamentavimas, susijęs su procesinių dokumentų būdais, yra siauresnis negu Lenkijoje, kadangi šioje šalyje, kaip jau buvo minėta, yra atskiras poįstatyminis teisės aktas, reglamentuojantis detalesnę procesinių dokumentų įteikimo tvarką.

---

²¹ Kodeks postępowania cywilnego, art. 131.

²² *Ibid.*

²³ Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2015-07-07 įsakymas Nr. 1R-180, „Dėl Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2012 m. gruodžio 13 d. įsakymo Nr. 1R-332 „Dėl procesinių dokumentų pateikimo teismui ir jų įteikimo asmenims elektroninių ryšių priemonėmis tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“. Paskelbta TAR, 2015-07-07, Nr. 11038.

4. PROCESINIŲ DOKUMENTŲ ĮTEIKIMO BENDRA TVARKA

4.1. Procesinių dokumentų įteikimo vieta

CPK 122 straipsnyje įtvirtinta vieta, kurioje turi būti įteikiami procesiniai dokumentai. Šio straipsnio 1 dalyje nurodyta bendra taisyklė, kad fiziniam asmeniui procesiniai dokumentai yra įteikiami šio asmens gyvenamosios vietos adresu arba darbo vietoje arba kitoje vietoje, kurioje jis yra. Numatytos ir šios bendros taisyklės išimtys:

- Asmuo pats nurodo kitą procesinių dokumentų įteikimo adresą ir asmenį, kuriam galima įteikti jam skirtus procesinius dokumentus;
- Asmeniui procesiniai dokumentai įteikiami elektroninių ryšių priemonėmis.

Pažymėtina, kad dalyvaujančių asmenų duomenis (tame tarpe ir procesinių dokumentų pristatymo adresą) ieškinyje privalo nurodyti pats ieškovas. Tokia taisyklė įtvirtinta CPK 111 straipsnio 2 dalies 2 punkte. Ši taisyklė, autoriaus nuomone, įtvirtinta todėl, kad šalys turi dėti pastangas sėkmingam bylos išnagrinėjimui ir rodyti iniciatyvą bylos eigai paspartinti. Ši ieškovo pareiga sietina ir su tuo, kad teisiniai ginčai dažniausiai kyla tarp tam tikrų sandorio šalių, todėl protinga proceso šalis turėtų žinoti duomenis asmens, su kuriuo ją sieja teisiniai santykiai.

Pažymėtina, kad vyrauja nuomonė, kad įstatymų leidėjas įtvirtindamas procesinių dokumentų įteikimo vietą fizinio asmens gyvenamąją vietą, turėjo omenyje nuolatinę jo gyvenamąją vietą²⁴. Fizinio asmens gyvenamosios vietos nustatymą padeda atskleisti Lietuvos Respublikos civilinio kodekso²⁵(toliau – CK) 2.16 straipsnis. Bendra nuostata, kad fizinio asmens gyvenamąja vieta laikoma vieta, kurioje jis faktiškai dažniausiai gyvena. Jei asmuo faktiškai gyvena keliose vietose, turi būti nustatyta pagrindinė jo gyvenamoji vieta. Pagrindine gyvenamąja vieta laikoma ta, su kuria asmuo labiausiai susijęs (ten, kur yra jo turtas, darbas, arba kur jis gyvena ilgiausiai). Nustačius pagrindinę fizinio asmens gyvenamąją vietą, ji bus laikytina jo nuolatinė gyvenamąja vieta.

Kadangi, kaip jau buvo minėta, proceso šalies gyvenamosios vietos nurodymas yra ieškovo pareiga, gali susidaryti situacija, kad ieškovas žinos vienintelį proceso šalies adresą ir jis galimai bus negaliojantis. Tokiu atveju, ieškovas gali bandyti nustatyti asmens gyvenamąją vietą, remdamasis Gyventojų registro duomenimis. Tačiau šio

---

²⁴ Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso komentaras (autorių kolektyvas). I dalis. Vilnius: Justitia, 2004. P. 278-279.

²⁵ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su vėlesniais pakeitimais ir papildymais), patvirtintas 2000-07-18 įstatymu Nr. VIII-1864 (Valstybės žinios, 2000, Nr. 74-226).

registro duomenys rodo paskutinę deklaruotą fizinio asmens gyvenamąją vietą²⁶, todėl tai irgi gali būti netikslu. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra pažymėjęs²⁷, kad nustatant fizinio asmens gyvenamąją vietą, būtina atsižvelgti į asmens faktinio gyvenimo toje vietoje trukmę, tęstinumą, duomenis apie asmens gyvenamąją vietą viešuose registruose, taip pat į asmens viešus pareiškimus apie savo gyvenamąją vietą. Tokia taisyklė yra įtvirtinta ir CK 2.17 straipsnyje, kur detalizuojama, kaip gali būti nustatoma fizinio asmens gyvenamoji vieta. Šio straipsnio 2 dalyje taip pat nustatyta, kad fizinio asmens gyvenamąją vietą galima laikyti jo paskutinę žinomą gyvenamąją vietą, kai kitaip jos nustatyti yra neįmanoma. Be to, šio straipsnio 3 dalyje yra numatyta fizinio asmens pareiga raštu pranešti apie savo gyvenamosios vietos pasikeitimą suinteresuotiems asmenims ir šios pareigos nevykdymas gali užtraukti jam pasekmes.

Neabejotinai CPK nuostata įtvirtinanti procesinių dokumentų įteikimą kitoje vietoje, kurioje yra fizinis asmuo (CPK 122 straipsnio 1 dalis), yra kelianti nemažai neaiškumų. Įstatymų leidėjas šioje vietoje lyg ir palieka teismui teisę nuspręsti, kokia procesinių dokumentų įteikimo vieta būtų laikoma tinkama. Logiška būtų teigti, kad tai galėtų būti šalims žinoma kita galima vieta, kurioje galėtų būti procesinių dokumentų įteikimo adresatas, pavyzdžiui, sutuoktinio/sugyventinio/tėvų ar kitų giminaičių gyvenamoji vieta. Pavyzdžiui, CK 2.12 straipsnio 5 dalyje įtvirtinta, kad nors susituokusio asmens gyvenamoji vieta nepriklauso nuo jo sutuoktinio gyvenamosios vietos, tačiau vieno iš sutuoktinių gyvenamoji vieta yra faktas, į kurį gali, ir manytina, kad privalo būti atsižvelgiama nustatant kito sutuoktinio gyvenamąją vietą.

Juridiniams asmenims procesiniai dokumentai įteikiami juridinių asmenų registre nurodytu buveinės adresu. Tokia pagrindinė procesinių dokumentų įteikimo vieta nurodyta CPK 122 straipsnio 2 dalyje. Šios taisyklės išimtys yra tokios pačios, kaip ir reglamentuojant procesinių dokumentų įteikimo fiziniams asmenims vietą, tai yra: kai juridinis asmuo nurodo kitą procesinių dokumentų įteikimo adresą arba kai įteikiama elektroninių ryšių priemonėmis. CK 2.49 straipsnyje įtvirtinta, kas laikoma juridinio asmens buveine. Tai yra vieta, kurioje yra nuolatinis juridinio asmens valdymo organas, nurodant konkretų adresą. Minėto CK straipsnio 3 dalyje patvirtinama ta pati taisyklė, numatanti, kad visas susirašinėjimas su juridiniu asmeniu laikomas tinkamu, kai jis vyksta jo buveinės adresu. Į straipsnyje apibūdinamą susirašinėjimą neabejotinai įeina ir procesinių dokumentų įteikimo sąvoka.

---

²⁶ Gyventojų registro tarnyba. Paslaugos [interaktyvus]. [Žiūrėta 2015-11-02]. Priega per internetą: <<http://www.gyvreg.lt/>>.

²⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014-10-30 nutartis civilinėje byloje *V. Z. v T. Č., S. Č.*, Nr. 3K-3-469/2014.

Pažymėtina, kad svarbi yra Lietuvos Aukščiausiojo Teismo pozicija dėl juridiniam asmeniui skirtų procesinių dokumentų įteikimo vietos²⁸. Teismas pažymėjo, kad juridinio asmens faktinė veiklos vykdymo vieta nebūtinai turi sutapti su jo registruota buveinės vieta. Tai reiškia, kad jei yra vietų nesutapimo klausimas, turi būti laikomasi taisyklės, kad juridinio asmens buveinė yra ten, kur iš tikrųjų yra nuolatinis juridinio asmens valdymo organas. Šioje byloje, taip pat pabrėžta, kad juridinio asmens buveinės vietos ar žinomų kitų procesinių dokumentų įteikimo adresų nurodymas yra būdas užtikrinti tinkamą procesinių dokumentų įteikimo bei teisės būti išklausytam principo įgyvendinimą. Šioje situacijoje ieškovas nurodė dar vieną adresą, kurioje atsakovas – juridinis asmuo – galimai vykdė faktišką veiklą, tačiau procesiniai dokumentai buvo siunčiami tik pagrindiniu, juridinio asmens buveinės adresu. Todėl teismas konstatavo procesinių dokumentų įteikimo įgyvendinimo pažeidimą ir nurodė, kad procesiniai dokumentai turėjo būti siunčiami ir kitu nurodytu adresu. Tokia teismo pozicija laikytina teisinga, kadangi įgyvendinant procesinių dokumentų įteikimą būtina ne vien tik formaliai vadovautis įstatymo nuostatomis, tačiau kiekvienoje situacijoje vertinti individualias bylos aplinkybes. Tokių pačių taisyklių rekomenduotina laikytis kiekvienu atveju įgyvendinant procesinių dokumentų įteikimą.

Lietuvos apeliacinio teismo praktikoje buvo nagrinėta priešinga aukščiau aptartai situacija²⁹. Teismas procesinius dokumentus juridiniam asmeniui išsiuntė ieškinyje nurodytu adresu, kuris nebuvo šio juridinio asmens buveinės adresu. Procesinių dokumentų nepavykus įteikti, teismas nepersiuntė jų juridinio asmens buveinės adresu. Toks procesinių dokumentų įteikimo įgyvendinimas buvo pripažintas netinkamu, pažeidžiančiu imperatyvias CPK normas. Tokia teismo pozicija yra visiškai teisiškai pagrįsta. Nors kiekvienoje byloje reikia atsižvelgti į faktines aplinkybes, tačiau neleidžiama nepaisyti ir formalių įstatymų nuostatų.

Atkreiptinas dėmesys, kad labai svarbi yra byloje dalyvaujančių asmenų pareiga, įtvirtinta CPK 121 straipsnyje. Ji numato dalyvaujančių byloje asmenų pareigą nedelsiant pranešti teismui ir kitiems dalyvaujantiems byloje asmenims apie kiekvieną procesinių dokumentų įteikimo būdo, adreso pašto korespondencijos siuntoms pasikeitimą. Tai svarbi nuostata, kartu užtikrinanti ir šalių pareigą aktyviai dalyvauti teismo procese. Taip pat, tai užtikrina daugelio civilinio proceso teisės principų įgyvendinimą.

---

²⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012-02-13 nutartis civilinėje byloje *UAB „Valmeda“ v UAB „F12“*, Nr. 3K-3-24/2012.

²⁹ Lietuvos apeliacinio teismo 2014-10-16 nutartis civilinėje byloje *BKU „Švyturio taupomoji kasa“ v UAB „AM Investicija“; A. E.*, Nr. 2-1579/2014.

Ši asmens pareiga pranešti apie pasikeitusį procesinių dokumentų įteikimo adresą yra svarbi dėl iš to kylančių teisinių padarinių. Nevykdant minėtos pareigos, procesiniai dokumentai yra siunčiami paskutiniu teismui žinomą adresu ir yra laikomi įteiktais. Darbe jau buvo minėta, kad įteikimo faktas yra svarbus, kadangi adresatas gali nespėti įgyvendinti kitas turimas procesines teises, pavyzdžiui, pateikti atsiliepimą į ieškinį, apskųsti nepalankų sprendimą ir kt.

Pažymėtina, kad pareigos pranešti apie adresą pasikeitimą nevykdymas, asmeniui gali sukelti dar vieną teisinę pasekmę. Įstatymas numato, kad asmeniui, neįvykdžiusiam šios pareigos, gali būti skiriama bauda, kurios dydis siekia iki trijų šimtų eurų (CPK 121 straipsnio 3 dalis). Be abejo, baudos skyrimas yra kraštutinis atvejis ir skiriamas tik tais atvejais, kai nustatomas asmens piktnaudžiavimo procesinėmis teisėmis faktas.

Neįvykdžius pareigos pranešti apie procesinių dokumentų įteikimo adresą pasikeitimą, asmuo netenka teisės ginčyti teismo sprendimą, remdamasis tuo, kad jis nebuvo informuotas apie teismo posėdžio laiką ir vietą. Panevėžio apygardos teismas, apeliacine tvarka išnagrinėjęs bylą³⁰, atmetė šalies argumentus dėl teismo netinkamai atliktos pareigos įteikti procesinius dokumentus. Šioje situacijoje, teismas pranešimą siuntė adresu, kurį nurodė pati bylinėjimosi šalis, todėl argumentai, kad teismas privalėjo procesinių dokumentų įteikimą įgyvendinti kitais būdais, buvo teismo atmestas kaip nepagrįstas. Tokia teismo pozicija, autoriaus teigimu, yra visiškai teisinga. Be abejonės, kiekvienu atveju reikia individualiai vertinti šalies pareigos pranešti apie pasikeitusį adresą nevykdymą. Pavyzdžiui, tais atvejais, kai šalis jau žinojo apie vykstantį teismo procesą, nes jam jau buvo pristatomi šios bylos procesiniai dokumentai, be jokių abejonių privalo vykdyti įstatymo nustatytą pareigą ir jos nesilaikymas kiekvienu atveju galėtų būti pripažintas tyčiniu. Tačiau, tuo atveju, jei teismo procesas dar tik prasideda, ir šalis apie jį dar nežino, apie pareigą, įtvirtintą CPK 121 straipsnyje, kalbėti praktiškai yra beprasmiška.

4.2. Procesinių dokumentų įteikimo adresatai

4.2.1. Adresatas – fizinis asmuo

Bendra įstatymų nustatyta taisyklė numato, kad procesiniai dokumentai adresatui – fiziniam asmeniui – yra įteikiami asmeniškai (CPK 123 straipsnio 1 dalis). Savaime suprantama, kad fizinis asmuo, norėdamas įgyvendinti tokią savo procesinę teisę (gauti

---

³⁰ Panevėžio apygardos teismo 2015-05-06 nutartis civilinėje byloje *J. B. v S. B.*, Nr. 2A-214-212/2015.

procesinius dokumentus asmeniškai), turi turėti civilinį procesinį veiksnumą. Civilinio procesinio veiksnumo samprata įtvirtinta CPK 38 straipsnyje. Ši sąvoka reiškia galėjimą įgyvendinti savo teises teisme ir pavesti atstovui vesti bylą. Civilinį procesinį veiksnumą turi juridiniai asmenys ir fiziniai asmenys, sulaukę aštuoniolikos metų bei nepilnamečiai, sudarę santuoką arba pripažinti emancipuotais. Asmenų, neturinčių civilinio procesinio veiksnumo, atstovais pagal įstatymą laikomi šių asmenų tėvai, tėviai, rūpintojai ir globėjai. Būtent jie tampa civilinio procesinio veiksnumo neturintiems fiziniams asmenims skirtų procesinių dokumentų įteikimo adresatais.

Siekiant nevilkinti procesinių dokumentų įteikimo procedūros bei pačios bylos nagrinėjimo, įstatymas reglamentuoja procesinių dokumentų įteikimo taisykles, kai adresatui – fiziniam asmeniui – asmeniškai jų įteikti nepavyksta. CPK 123 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta, kad nepavykus pristatyti procesinį dokumentą asmeniškai adresatui, būtina pasinaudoti galimybe įteikti jį kartu su asmeniu gyvenančiam pilnamečiui šeimos nariui. CPK iš dalies įvardija, kokiems šeimos nariams gali būti įteikiami procesiniai dokumentai (vaikams (įvaikiams), tėvams (itėviams), sutuoktiniui), tačiau šis sąrašas nėra baigtinis. Todėl, manytina, galima būtų vadovautis teisės literatūroje vyraujančia nuomone³¹, kad šeimos nariais šiuo atveju turėtų būti laikomi ir sutuoktinio tėvai bei kiti nuolat su adresatu gyvenantys giminaičiai. Teismų praktikoje³² buvo išaiškinta, kad buvęs sutuoktinis nėra laikomas šeimos nariu, galinčiu priimti procesinius dokumentus už adresatą. Pažymėtina, kad taikant šį įteikimo būdą, privaloma laikytis priešingų interesų taisyklės. Jeigu procesinį dokumentą turintis gauti asmuo ir jo šeimos narys turi priešingą teisinį suinteresuotumą byloje, tokiam šeimos nariui procesinio dokumento įteikti negalima. Dar viena galimybė įteikti procesinį dokumentą adresatui neradus jo vietoje, yra įteikimas asmens darbovietės administracijai.

Manytina, kad procesinių dokumentų įteikimas šeimos nariams arba darbovietės administracijai numatytas siekiant nevilkinti civilinio proceso bei užtikrinti greitą ir efektyvų procesinių dokumentų įteikimą. Be to, įstatymas nustato pareigą asmenims, priėmusiems procesinius dokumentus, pasitaikius pirmai progai, įteikti juos galutiniam adresatui. Tokią pareigą numato CPK 123 straipsnio 5 dalis. Todėl toks procesinių dokumentų įteikimas nors ir ne tiesiogiai adresatui, tačiau jis laikomas tinkamu įteikimu. Lietuvos apeliacinis teismas vienoje savo bylų pasisakė³³, kad procesinių dokumentų

---

³¹ DRIUKAS, A.; VALANČIUS, V. *Civilinis procesas: teorija ir praktika*: vadovėlis, 2 tomas. Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2006. P. 410.

³² Lietuvos apeliacinio teismo 2014-01-06 nutartis civilinėje byloje UAB „Pimenta“ v R. D. ir N. N., Nr. 2A-158/2014.

³³ Lietuvos apeliacinio teismo 2014-03-13 nutartis civilinėje byloje A. B. v A. L., S. L., R. P., N. P., Nr. 2-523/2014.

įteikimas adresato motinai yra laikomas tinkamu procesinių dokumentų įteikimu. Šioje situacijoje lemiamos reikšmės turėjo faktas, kad pati proceso šalis nurodė savo motinos gyvenamosios vietos adresą, nors iš tikrųjų ji gyveno užsienyje. Todėl teismas konstatavo, kad toks dalyvaujančio byloje asmens elgesys suponavo teismo teisę pristatyti procesinius dokumentus jo nurodytu adresu ir nors dokumentai nebuvo jam įteikti asmeniškai, tačiau motina, kaip šeimos narys buvo tinkamas subjektas, galintis juos priimti. Be to, teismas šioje byloje nustatė ir CPK 123 straipsnio 5 dalies pažeidimą, kadangi motina, kaip šeimos narys per trijų mėnesių laikotarpį tinkamai neinformavo galutinio procesinių dokumentų adresato apie gautą korespondenciją. Tačiau, teismas vis tiek liko prie pirminės pozicijos, jog procesinių dokumentų įteikimas šioje byloje buvo įgyvendintas tinkamai. Autoriaus nuomone, tokia teismo pozicija šioje situacijoje yra teisinga. Pati bylinėjimosi šalis nurodė adresą, kuriuo jam reikia įteikti procesinius dokumentus, todėl vėlesni jo argumentai, jog jis nurodytu adresu negyvena, yra nereikšmingi. Manytina, kad šioje situacijoje reikėtų išvelgti ir CPK 121 straipsnio 1 dalies pažeidimą, kadangi proceso šalis nepranešė apie savo adreso pasikeitimą, todėl teismas procesinius dokumentus pristatė paskutiniu žinomu adresu, ir toks įteikimas yra laikomas tinkamu (CPK 121 straipsnio 2 dalis).

Dėl procesinių dokumentų pristatymo fizinio asmens darbovietės administracijai savo praktikoje yra pasisakęs Lietuvos Aukščiausiasis Teismas. Vienoje savo bylų jis konstatavo³⁴, kad procesinių dokumentų įteikimas fizinio asmens darbo vietoje galimas tiek tais atvejais, kai jis šioje darbo vietoje dirba pagal darbo sutartį, tiek ir tais atvejais, kai asmuo kitokių teisinių santykių pagrindu toje vietoje realizuoja savo gebėjimus. Šioje situacijoje ginčas buvo kilęs dėl procesinių dokumentų įteikimo fiziniam asmeniui, kuris buvo bendrovės valdybos narys ir procesiniai dokumentai buvo įteikti tai bendrovei. Teismas pažymėjo, kad valdybos nario pozicija bendrovėje savaimė pasako apie glaudžius ryšius su bendrove ir didesnę pareigą domėtis su bendrove susijusiais klausimais, taip pat ir jos veiklos kontekste vykstančius teismo procesais, todėl toks procesinių dokumentų įteikimas buvo pripažintas tinkamu.

Svarbia laikytina CPK 126 straipsnyje įtvirtinta nuostata, numatanti atsakomybę už procesinių dokumentų neperdavimą adresatui. Šioje normoje nustatyta, kad asmeniui, priėmusiam procesinį dokumentą vietoj adresato ir be pateisinamų priežasčių nepranešus apie gautus procesinius dokumentus ar neperdavus jų galutiniam adresatui, teismas turi teisę skirti baudą iki trijų šimtų eurų. Aukštesniųjų instancijų teismų praktikoje dar

---

³⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013-11-20 nutartis civilinėje byloje *Lietuvos Respublika, atstovaujama Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos v. „Lietuvos dujos“, V. G., K. S., V. V.*, Nr. 3K-3-548/2013.

nekalbama apie šią naujai atsiradusią atsakomybę, todėl nėra galimybės išnagrinėti teismų pozicijos šiuo klausimu. Tačiau, autoriaus nuomone, ši naujai atsiradusi norma yra teigiamas teisinis reiškinys. Asmenys, priimdami procesinius dokumentus už proceso šalį, turėtų jausti didesnę atsakomybę kuo skubiau informuoti adresatą apie jam skirtą korespondenciją ir šitaip įgyvendinti CPK 123 straipsnio 5 dalyje įtvirtintą pareigą. Tuo pačiu, įtvirtinta atsakomybė neleis proceso šalims piktnaudžiauti procesinėmis teisėmis, savo argumentus grindžiant netinkamu procesinių dokumentų įteikimu. Autoriaus žiniomis, asmenys, kurie priima procesinius dokumentus už kitus asmenis, su numatyta atsakomybe už procesinių dokumentų neperdavimą, yra informuojami tekstu, esančiu ant įteikiamų procesinių dokumentų voko, kuriame nurodyta pareiga esant pirmai galimybei perduoti procesinius dokumentus adresatui bei už numatyta šios pareigos nevykdymą atsakomybė. Todėl pasiteisinti nežinojimu asmuo, priimantis procesinius dokumentus už kitą asmenį, iš esmės neturi galimybės.

Pažymėtina, kad asmenys, priimdami procesinius dokumentus už kitą asmenį, turi pasirašyti ir nurodyti savo giminystės ryšį su adresatu³⁵. Manytina, kad tokia taisyklė suponuoja atsakomybės jausmą kuo skubiau įvykdyti pareigą pranešti procesinių dokumentų adresatui apie gautą korespondenciją. Būtent pasirašymas už gautus dokumentus turėtų lemti asmens žinojimą, kad procesinius dokumentus būtina perduoti galutiniam adresatui ir kad šios pareigos nevykdymas gali turėti teises pasekmes.

4.2.2. Adresatas – juridinis asmuo

Pagrindiniai procesinių dokumentų įteikimo juridiniams asmenims subjektai, remiantis CPK 123 straipsnio 2 dalimi, yra šie:

- Juridinio asmens vadovas;
- Kiti juridinių asmenų registre nurodyti valdymo organų nariai;
- Juridinio asmens atstovai teisme;
- Juridinio asmens raštinės darbuotojas.

CPK taip pat numatyta, kad nesant galimybei pristatyti procesinius dokumentus pagrindiniams subjektams, yra galimybė pasinaudoti kita įstatymo nuostata ir procesinius dokumentus įteikti bet kuriam įteikimo vietoje esančiam juridinio asmens darbuotojui (CPK 123 straipsnio 4 dalis). Šiuo atveju, kadangi bet kuris juridinio asmens darbuotojas nėra laikomas pagrindiniu procesinių dokumentų įteikimo adresatu, darbuotojui atsiranda

---

³⁵ 2012-07-27 Teisėjų tarybos nutarimas Nr. 13-P-129-(7.1.2) „Dėl pasiuntinių pašto siuntų su procesiniais dokumentais apdorojimo akcinėje bendrovėje Lietuvos pašte tvarkos aprašo aprobavimo“.

ta pati pareiga kaip ir fizinio asmens šeimos nariui – nedelsiant perduoti procesinį dokumentą jo adresatui. Šios pareigos apimtys nesikeičia ir atsakomybė už šios pareigos neįvykdymą yra tokia pati, kaip jau buvo aptarta kalbant apie procesinių dokumentų adresatą – fizinį asmenį.

Tai, kad įstatymas numato daug subjektų, galinčių priimti juridiniam asmeniui skirtus procesinius dokumentus, be abejo, supaprastina procesinių dokumentų įteikimo procesą ir leidžia nevilkinti bylos nagrinėjimo. Tačiau, gausi teismų praktika, susijusi su procesinių dokumentų įteikimu juridiniam asmeniui, rodo, kad praktikoje įgyvendinti procesinių dokumentų įteikimą juridiniam asmeniui nėra taip paprasta ir iš to kyla nemažai problemų.

Lietuvos apeliacinis teismas, nagrinėdamas bylą, pasisakė³⁶, kad juridiniam asmeniui skirtų dokumentų įteikimas šio juridinio asmens vadybininkui laikomas tinkamu procesinių dokumentų įteikimu. Šioje byloje buvo nustatyta, kad vadybininkas neįvykdė įstatymų nustatytos pareigos esant pirmai galimybei perduoti procesinius dokumentus adresatui dėl užmaršumo, už ką pats juridinis asmuo skyrė jam drausminę nuobaudą, tačiau teismas konstatavo, kad šios pareigos neįvykdymas nėra pagrindas pripažinti procesinių dokumentų įteikimą netinkamu. Manytina, kad šiuo atveju svarbia aplinkybe pripažinti procesinių dokumentų įteikimą tinkamai įgyvendintą, buvo dar tas faktas, kad juridinis asmuo jau žinojo apie pradėtą procesą, todėl jam pačiam turėjo būti aktualus bylos nagrinėjimo eigos klausimas.

Kitoje byloje, Lietuvos apeliacinis teismas taip pat pasisakė, kad juridinio asmens darbuotoja – buhalterė, buvo tinkamas subjektas priimti procesinius dokumentus, skirtus juridiniam asmeniui³⁷. Todėl juridinio asmens argumentai, kad jis buvo netinkamai informuotas apie įvyksiantį teismo posėdį, buvo atmesti.

Dar svarbesnė yra CPK nuostata, kad nepavykus įteikti procesinius dokumentus vienam iš pagrindinių subjektų arba bet kuriam juridinio asmens darbuotojui, procesiniai dokumentai siunčiami juridinio asmens buveinės adresu ir laikomi įteiktu praėjus dešimčiai dienų nuo išsiuntimo. Lietuvos apeliacinis teismas savo praktikoje yra patvirtinęs šios teisės normos galiojimą praktikoje. Vienoje byloje³⁸ juridinis asmuo teigė, kad procesiniai dokumentai jam nebuvo tinkamai įteikti, todėl jis negalėjo žinoti apie bylos nagrinėjimą. Tačiau procesinių dokumentų įteikimo tvarka nebuvo pažeista,

---

³⁶ Lietuvos apeliacinio teismo 2014-08-14 nutartis civilinėje byloje *UAB „ARKAMA“ v UAB „Tarptautiniai kontaktai ir Ko“*, Nr. 2-1297/2014.

³⁷ Lietuvos apeliacinio teismo 2015-10-07 nutartis civilinėje byloje *BUAB „Vevira“ v A. M.*, Nr. 2S-1990-614/2015.

³⁸ Lietuvos apeliacinio teismo 2015-09-25 nutartis civilinėje byloje *dėl bankroto bylos iškelimo UAB „Magesta“*, Nr. 2-1733-186/20152015.

kadangi dokumentai buvo siunčiami juridinių asmenų registre nurodytu buveinės adresu ir jokių duomenų apie kitą adresą nebuvo, bei pats juridinis asmuo jo nepateikė ir vėliau. Todėl, vadovaujantis CPK 123 straipsnio 4 dalimi, procesiniai dokumentai buvo laikomi įteiktais praėjus dešimčiai dienų nuo jų išsiuntimo juridinio asmens buveinės adresu. Tokia praktika, nors ir pakankamai griežta, tačiau skatina greitą bylų išnagrinėjimą, proceso efektyvumą. Juridinis asmuo turėtų būti laikomas ypatingu asmeniu, sugebančiu labiau pasinaudoti savo teisėmis, bet taip pat ir vykdančiu pareigas. Todėl faktas, kad juridinis asmuo nepraneša juridinių asmenų registru apie pasikeitusį adresą ar kitų duomenų pasikeitimą, negali būti laikomas pateisinama priežastimi ginčyti procesinių dokumentų įteikimo procedūros tinkamumą. Kitoje byloje, Lietuvos apeliacinis teismas taip pat pažymi³⁹, kad juridinis asmuo turi pareigą informuoti subjektus, kurie su juo susiję darbo, privatiniais ir kitais teisiniais santykiais, taip pat viešąjį registrą apie savo adresą pakeitimus. Tokia pareiga be kita ko įtvirtinta CK 2.49 straipsnyje. Neįvykdžius šios pareigos, juridinis asmuo turi prisiimti visą su tuo susijusią riziką, taip pat ir tą, kad procesiniai dokumentai bus laikomi tinkamai įteiktais išsiuntus juos buveinės adresu, net jeigu nėra subjekto, galinčio juos priimti.

Apibendrinus, galima teigti, kad procesinių dokumentų įteikimo tvarka juridiniams asmenims yra paprastesnė negu fiziniams asmenims. Juridiniam asmeniui skirtus procesinius dokumentus praktiškai gali priimti bet koks asmuo, susijęs su tuo juridiniu asmeniu, o net ir jų nepriėmus, jie bus laikomi įteiktais praėjus dešimčiai dienų nuo jų išsiuntimo, jei bus siunčiami tinkamu, tai yra juridinio asmens buveinės adresu.

---

³⁹ Lietuvos apeliacinio teismo 2015-09-22 nutartis civilinėje byloje *dėl bankroto bylos iškelimo UAB „Einava“*, Nr. 2-1692-196/2015.

5. PROCESINIŲ DOKUMENTŲ ĮTEIKIMO BŪDAI

Pagal bendrą procesinių dokumentų įteikimo taisyklę, procesiniai dokumentai įteikiami asmeniškai – fiziniams asmenims, per įstatymo nustatytus subjektus (juridinio asmens vadovą, kitus valdymo organus, administracijos darbuotoją) – juridiniams asmenims. Tačiau CPK numato dar ne vieną procesinių dokumentų įteikimo būdą. Procesinių dokumentų įteikimo būdai, apie kuriuos dabar bus kalbame magistro darbe, yra laikomi specialiomis procesinių dokumentų įteikimo normomis, todėl labai svarbu yra susipažinti ne tik su pačiais įteikimo būdais, tačiau ir žinoti jų taikymo galimybes, reikšmę, ypatumus.

5.1. Procesinių dokumentų įteikimas atstovui

Šiuolaikinis teismo procesas suteikia dalyvaujančiam byloje asmeniui teisę veikti procese asmeniškai arba per atstovą. Atstovavimo institutas turi labai plačią reikšmę. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra akcentavęs⁴⁰, kad atstovavimo institutas veikia principu „tas, kas veikia per atstovą, veikia pats“ (lot. *qui fact per alium facit per se*), o tarp atstovo ir atstovaujamojo susiklosto fiduciariniai santykiai, ką reiškia, jog atstovas veikia atstovaujamojo vardu ir interesais. Toks pats atstovo ir atstovaujamojo santykių pobūdis įtvirtintas ir CPK. Pavyzdžiui, CPK 51 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta bendra taisyklė, jog atstovo atvykimas į teismo posėdį laikomas tinkamu byloje dalyvaujančio asmens, kuriam jis atstovauja, dalyvavimu teismo posėdyje, išskyrus jei teismas nuspręstų kitaip.

CPK 118 straipsnyje reglamentuota procesinių dokumentų įteikimo atstovui tvarka. Bendroji taisyklė, kad jei dalyvaujanti byloje asmenį atstovauja atstovas, visi procesiniai dokumentai įteikiami būtent jam ir toks įteikimas laikomas tinkamu procesinių dokumentų įteikimu. Tačiau taip pat numatyta, kad byloje dalyvaujantis asmuo gali prašyti teismo nesilaikyti šios tvarkos ir procesinius dokumentus įteikti asmeniškai jam. Tokiu atveju procesiniai dokumentai yra įteikiami tik dalyvaujančiam byloje asmeniui, bet ne jo atstovui. Toks reglamentavimas numatytas todėl, kad atstovas ir jo atstovaujamasis byloje laikomi viena bylos šalimi (kaip vienas asmuo), todėl procesinių dokumentų įteikimas tiek byloje dalyvaujančiam asmeniui, tiek jo atstovui būtų laikomi dvigubu procesinių dokumentų įteikimu, kas yra nereikalinga ir prieštarauja bylos ekonomiškumo principui. CPK atsiradusi nauja norma, įpareigojanti teismą rezoliucija

---

⁴⁰Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2003-04-11 konsultacija Nr. A3-82.

išspręsti klausimą dėl asmens, kuris turi atstovą, prašymo procesinius dokumentus įteikti asmeniškai jam, o ne atstovui. Šiuo atveju teismui palikta teisė netenkinti asmens, kuris turi atstovą, prašymo įteikti jam dokumentus asmeniškai, jei konstatuojama, kad procesiniai dokumentai atstovui bus įteikiami operatyviau.

Vienoje savo bylų Lietuvos apeliacinis teismas taip pat patvirtino⁴¹, kad procesinių dokumentų įteikimas atstovui laikomas tinkamu procesinių dokumentų įteikimu dalyvaujančiam byloje asmeniui. Šioje byloje šalį atstovavo advokatas, kuriam ir buvo siunčiami procesiniai dokumentai. Pati proceso šalis neišreiškė prašymo procesinius dokumentus įteikti asmeniškai jai, todėl teismas, siųsdamas juos atstovui, tinkamai laikėsi CPK įtvirtintų nuostatų ir procesinių dokumentų įteikimo tvarka nebuvo pažeista. Teismas taip pat akcentavo šalies procesinę pareigą domėtis nagrinėjamos bylos eiga (CPK 42 straipsnio 5 dalis), todėl šalis, žinodama apie iškeltą civilinę bylą, turėjo galimybę pati dalyvauti bylos nagrinėjime ir galėjo naudotis visomis kitomis savo procesinėmis teisėmis. Tokia teismo pozicija vertintina teigiamai, kadangi priešingu atveju kiekviena šalis galėtų manipulioti faktais ir argumentuoti savo poziciją būtent tuo faktu, jog negavo procesinių dokumentų, nes jie buvo įteikti jo atstovui. Manytina, kad toks proceso šalių argumentavimas gali būti laikomas piktnaudžiavimu savo procesinėmis teisėmis ir tikrai negali būti laikomas tinkamu siekiant užginčyti tinkamą procesinių dokumentų įteikimą.

CPK 118 straipsnio 2 dalyje numatyta dalyvaujančio byloje asmens atstovo pareiga nedelsiant pranešti savo atstovaujamajam apie gautus procesinius dokumentus ir suteikti galimybę su jais susipažinti. Manytina, ši pareiga yra analogiška bet kokiam asmeniui gavus kitam adresatui skirtus procesinius dokumentus esant pirmai galimybei perduoti juos skirtam asmeniui. Kadangi atstovavimo santykiai yra laisva valia sudaryti teisiniai santykiai tarp dviejų asmenų, jie gali pasibaigti šalims sutarus ir anksčiau, nebūtinai tik išnagrinėjus bylą. Todėl CPK tame pačiame straipsnyje reglamentuoja ir atstovo pareigas net jei atstovavimo santykiai yra pasibaigę. Šiuo atveju, visi procesiniai dokumentai, kurie išsiųsti atstovui iki teismui sužinant apie atstovavimo santykių pasibaigimą, yra laikomi tinkamai įteiktais ir atstovui išlieka ta pati pareiga pranešti atstovaujamajam apie gautą korespondenciją. Jei atstovas dėl objektyvių priežasčių pasibaigus atstovavimo santykiams negali įvykdyti pareigos pranešti atstovaujamajam apie procesinių dokumentų gavimą, atsiranda pareiga kuo skubiau apie šią situaciją informuoti teismą ir grąžinti įteiktus procesinius dokumentus. Teismui gavus informaciją apie atstovavimo santykių

---

⁴¹Lietuvos apeliacinio teismo 2015-10-14 nutartis civilinėje byloje BUAB „Snoras“ v O. J., V. A., Nr. e2-1321-117/2015.

pasibaigimą, procesiniai dokumentai įteikiami tiesiogiai byloje dalyvaujančiam asmeniui bendra tvarka. Pažymėtina, kad pareiga pranešti apie atstovavimo santykių pasibaigimą yra įtvirtinta ne tik atstovui, tačiau ir pačiam atstovaujamojam (CPK 51 straipsnio 6 dalis). Taip pat nustatyta ir atsakomybė tuo atveju, jei dėl šios pareigos neįvykdymo vilkinamas bylos nagrinėjimas (atidedamas teismo posėdis) – tokiu atveju teismas gali skirti asmeniui baudą iki trijų šimtų eurų.

Teismų praktikoje⁴² atstovavimo santykiai laikomi tokiais teisiniais santykiais, kurie grindžiami tarpusavio pasitikėjimu, o viena iš advokato profesinių pareigų atstovaujant klientui yra tinkamai pranešti apie bylos nagrinėjimo eigą ir rezultatus. Todėl negali būti argumentuojama, kad procesiniai dokumentai tinkamai nėra įteikiami, nes jie įteikiami byloje dalyvaujančio asmens atstovui. Asmuo turi teisę pats pasirinkti, ar bylą ves pats, ar per advokatą. Todėl tas faktas, kad asmuo pasinaudoja savo procesine teise vesti bylą per advokatą, suponuoja jo pasitikėjimą savo atstovu. Priešingu atveju, jei nėra pasitikėjimo, įstatymas nedraudžia asmeniui nutraukti atstovavimo sutartį ir pranešus apie tai teismui, bylą vesti pačiam, ar per kitą atstovą, kuriuo pasitikėtų labiau.

5.2. Procesinių dokumentų įteikimas advokatams

Advokatai – tai irgi byloje dalyvaujančių asmenų atstovai, todėl procesinių dokumentų įteikimas advokatams iš dalies gali būti siejamas su prieš tai darbe aptartu procesinių dokumentų įteikimo būdu – įteikimu atstovams. Tačiau CPK 119 straipsnyje numatyta specialioji taisyklė, galiojanti tik tuo atveju, kai abejoms ginčo šalims atstovauja advokatai. Pažymėtina, kad šis reglamentavimas negali būti taikomas, kai bent vieną iš šalių atstovauja atstovas, kuris nėra advokatas. Taigi, kai abejoms bylinėjimosi šalims atstovauja advokatai, įstatymas suteikia teisę vienos šalies advokatui procesinį dokumentą tiesiogiai persiųsti kitos šalies advokatui. Apie tokį persiuntimą turi būti pažymėta procesinio dokumento, skirto teismui, egzemplioriuje. Manytina, toks reglamentavimas įtvirtintas siekiant supaprastinti civilinių bylų nagrinėjimą, užtikrinti greitą ir efektyvų procesinių dokumentų apsikeitimą tarp šalių. Be abejo, galimybė advokatams tarpusavyje apsikeisti procesiniais dokumentais, galioja tik šalių procesiniams dokumentams. Teismo procesiniai dokumentai siunčiami bendra tvarka arba kitais įstatymo leidžiamais būdais.

Akcentuotina, kad CPK 119 straipsnio nuostata teismų praktikoje yra laikoma imperatyvia, todėl tais atvejais, kai abi ginčo šalys atstovauja advokatai, jie privalo

---

⁴²Lietuvos apeliacinio teismo 2015-02-03 nutartis civilinėje byloje *E. L. v M. C.*, Nr. 2-80/2015.

laikytis šios proceso normos ir teismui siunčiamus dokumentus siųsti tiesiogiai kitos šalies advokatui. Vienoje savo bylų, Lietuvos apeliacinis teismas akcentavo⁴³, kad kadangi byloje tiek ieškovas, tiek atsakovas turi advokatus, jiems galioja reikalavimas visus su byla susijusius dokumentus siųsti kitų šalių advokatams, apie tai pažymint teismui skirtame egzemplioriuje. Kadangi teismas negavo informacijos apie dokumentų išsiuntimą ir kitiems proceso dalyviams, jis atsisakė priimti vienos iš šalių teikiamą naują įrodymą. Manytina, kad tokia pozicija yra siekiant įtvirtinti paprastesnį, ne vien formalumais grįstą procesinių dokumentų įteikimą.

Svarbi yra ir teismo pozicija, kad CPK 119 straipsnyje įtvirtintas procesinių dokumentų įteikimo būdas taikomas ir tada, kai ginčo šalims atstovauja advokatų padėjėjai. Lietuvos apeliacinis teismas savo byloje pažymėjo⁴⁴, kad kadangi ieškovas ir atsakovai bylą vedė per advokatus ar advokatų padėjėjus, jiems galioja reikalavimas visus su byla susijusius dokumentus persiųsti tiesiogiai kitų šalių advokatams ar advokato padėjėjams. Autoriaus nuomone, tokia teismo išreikšta pozicija, iš esmės yra visai logiška. Advokatų padėjėjas nevykdo veiklos savarankiškai, už jo veiklą atsakingas yra jo vadovas, advokatas, todėl teisiškai pagrįstas yra aiškinimas, kad advokatų padėjėjams būtų taikomas analogiškas procesinių dokumentų įteikimo reglamentavimas.

Autoriaus nuomone, CPK 119 straipsnyje įtvirtintas reglamentavimas yra nustatytas turint omenyje advokatų specialų statusą byloje. Advokatui, kaip atstovui savaime taikomi didesni reikalavimai nei paprastam byloje dalyvaujančiam asmeniui, kadangi laikoma, kad jis su teisiniu reglamentavimu susipažinęs yra gerokai daugiau nei advokato statuso neturintis asmuo. Todėl atrodo teisiškai pagrįstas papildomas reikalavimas advokatams, susijęs su tiesioginiu procesinių dokumentų įteikimu. Tokiu būdu, teismui yra mažinama atsakomybė, tenkanti už tinkamą procesinių dokumentų įteikimą, šią našą perkeliant tiesiogiai advokatams. Be to, toks įtvirtintas teisinis reglamentavimas taip pat užtikrina greitesnę bylos eigą, kadangi proceso šalis gauna kitos šalies procesinius dokumentus tiesiogiai, o ne per teismą. Tokiu būdu taip pat užtikrinamas bylos ekonomiško principas, kadangi sutaupomas ne tik laikas, bet ir finansai, kurie būtų skirti procesinių dokumentų įteikimui per teismą.

Atkreiptinas dėmesys, kad advokato profesinę veiklą reglamentuoja Lietuvos Respublikos advokatūros įstatymas⁴⁵, kurio 5 straipsnyje įtvirtinti advokatų veiklos

---

⁴³Lietuvos apeliacinio teismo 2014-09-28 nutartis civilinėje byloje *UAB „Klaipėdos vanduo“ v UAB „Agrovet“*, Nr. 2-1432/2014.

⁴⁴Lietuvos apeliacinio teismo 2014-07-18 nutartis civilinėje byloje *UAB „Egmasta“ v G. B., L. B.*, Nr. 2A-1030/2014.

⁴⁵Lietuvos Respublikos advokatūros įstatymas Nr. IX-2066, priimtas 2004-03-18 (Valstybės žinios, 2004, Nr.50-1632).

principai. Vienas šių principų – lojalumas klientui. Teigtina, kad šis principas svarbus ir įgyvendinant procesinių dokumentų įteikimą advokatams. Šio principo įgyvendinimas suponuoja advokato pareigos pranešti savo atstovaujajam apie gautus procesinius dokumentus ir supažindinti su jų turiniu tinkamą įgyvendinimą. Be to, advokatas prieš pradėdamas savo profesinę veiklą turi prisiekti Advokatūros įstatymo 19 straipsnyje nustatyta tvarka. Taip pat, svarbia laikytina aplinkybė, kad advokatas turi privalomai apsidrausti savo profesinę veiklą (Advokatūros įstatymo 20 straipsnis), kas užtikrina žalos atlyginimą tuo atveju, jei advokatas netinkamai įgyvendins savo teises ir pareigas. Taigi, visi šie veiksniai lemia didesnę advokato atsakomybės lygį ir leidžia teigti, kad advokatas yra subjektas, galintis prisidėti prie procesinių dokumentų įteikimo tinkamo įgyvendinimo.

Analizuotinas taip pat klausimas, kaip teismas yra informuojamas apie tai, kad proceso dalyviai bylą ves per advokatą. Pažymėtina, kad ieškovui yra nustatyta pareiga ieškinyje nurodyti, ar byla bus vedama per advokatą. Tuo atveju, jei ieškovas nusprendžia bylą vesti per advokatą, ieškinyje jis turi nurodyti advokato vardą, pavardę ir jo darbo vietos adresą. Šis reikalavimas įtvirtintas CPK 135 straipsnio 1 dalies 6 punkte. Tokia pati pareiga numatyta ir atsakovui, teikiant atsiliepimą į ieškinį (CPK 142 straipsnio 2 dalies 5 punktas). Be abejo, galimos situacijos, kai šalys ne iš karto apsisprendžia dėl bylos vedimo per advokatą ir civilinio proceso normos nedraudžia šaliai advokatą pasirinkti vėliau, bylos eigoje. Tokiu atveju pagrįsta atrodytų nuomonė, kad šalis turi laikytis reikalavimo pranešti ne tik patį advokato nusisamdymo faktą, tačiau ir pranešti teismui bei kitoms dalyvaujančioms byloje šalims CPK reikalaujamus advokato duomenis (procesinių dokumentų įteikimo prasme svarbiu laikytinas advokato darbo vietos adresas).

Apibendrinant, galima teigti, kad CPK 119 straipsnis padeda civilines bylas nagrinėti greičiau, efektyviau ir ekonomiškiau. Kai proceso šalims atstovaujantys advokatai procesinius dokumentus siunčia tiesiogiai vieni kitiems, bylos eiga nevilkinama, kas naudinga visiems: tiek bylos šalys yra arba turi būti suinteresuotos ginčą išspręsti kuo greičiau, tiek teismui atsiranda galimybė greičiau užbaigti procesą, taip efektyviau vykdyti teisingumą.

5.3. Procesinių dokumentų įteikimas procesinio bendrininkavimo atveju

Procesiniu bendrininkavimu, remiantis CPK 43 straipsniu, laikomi atvejai, kai ieškinys pateikiamas kelių ieškovų arba keliems atsakovams. Taigi, procesinis

bendrininkavimas yra tais atvejais, kai byloje dalyvauja arba keli ieškovai, arba keli atsakovai. Procesinis bendrininkavimas skirstomas į privalomą ir neprivalomą. Privalomas procesinis bendrininkavimas yra tuo atveju, kai ieškinio dalykas yra bendrai pagal įstatymus šalims priklausančios teisės ir pareigos, neprivalomas – kai ieškinio dalyku yra to paties pobūdžio reikalavimai arba įsipareigojimai, pagrįsti ta pačia medžiaga fakto ir teisės klausimais, kai kiekvienas reikalavimas atskirai galėtų būti atskiro ieškinio dalykas. Toks ypatingas civilinis procesas, kai ieškovų ar atsakovų yra ne vienas, lemia ir kitokį procesinių dokumentų įteikimo reglamentavimą.

Pažymėtina, kad procesinio bendrininkavimo atveju kiekvienas bendrininkas veikia savo vardu, tačiau jie gali pavesti vienam iš jų vesti bylą teisme (CPK 44 straipsnio, 1-2 dalys). Bendrininkams nepasinaudojus šia teise, remiantis CPK 120 straipsnio 1 dalimi, teismas gali nutartimi paskirti vieną iš bendrininkų arba kitą subjektą įgaliotą asmeniu su byla susijusiems procesiniams dokumentams gauti, jeigu tai lems proceso pagreitinimą ir supaprastinimą. Atkreiptinas dėmesys, kad teismas tokią nutartį gali priimti tiek remdamasis dalyvaujančių byloje asmenų prašymu, tiek savo iniciatyva. Toks reglamentavimas, be abejo, palengvina procesinių dokumentų įteikimo procesą, sumažina procesinių dokumentų įteikimo išlaidas, taip supaprastinant ir visos bylos nagrinėjimą. Tačiau kita vertus, jei teismas tokį sprendimą priima savo iniciatyva, galima išvelgti proceso šalių tam tikrą teisių apribojimą. Matyt todėl buvo įtvirtinta kita teisės norma, tai yra, CPK 120 straipsnio 2 dalies nuostata, ginanti kiekvieno bendrininko individualias teises. Joje nustatyta, kad bendrininkams pareiškus, kad jie turi teisinį suinteresuotumą nebūti atstovaujami vieno asmens, teismas negali savo iniciatyva skirti vieno atstovo visiems bendrininkams. Analogiška bendrininkų teisė vesti bylą savarankiškai numatyta ir CPK 44 straipsnio 4 dalyje. Ir nors šios nuostatos gali apsunkinti ir prailginti teismo procesą, tačiau tai užtikrina kiekvieno iš bendrininko individualias procesines teises.

Jeigu yra sutariama dėl vieno bendrininkų atstovo, kuriam bus įteikiami procesiniai dokumentai, pastarieji siunčiami tik jam vienam ir toks įteikimas laikomas tinkamu įteikimu visiems bendrininkams atskirai. Be abejo, ir šiuo atveju egzistuoja asmens, paskirto bendrininkų atstovu, pareiga nedelsiant pranešti kitiems bendrininkams apie gautus procesinius dokumentus ir suteikti galimybę su jais susipažinti (CPK 120 straipsnio 3 dalis).

Atkreiptinas dėmesys, kad procesinių dokumentų įteikimas bendrininkų atstovui galimas dviem atvejais:

- Kai teismas nutartimi paskiria bendrininkų atstovą vesti bylą.
- Kai bendrininkai patys išsirenka atstovą, per kurį ves bylą.

Teismų praktikoje laikomasi pozicijos, kad antru atveju, tai yra, kai bendrininkai patys išrenka savo tarpe atstovą, per kurį bus vedama byla, teismas apie bendrininkų pasirinkimą turi būti informuotas. Priešingu atveju, nebus galima taikyti CPK 120 straipsnio. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas pasisakė, kad „CPK 120 straipsnis, reglamentuojantis dokumentų įteikimą bendrininkavimo atveju, šioje byloje netaikytinas, nes pirmosios instancijos teismas nepriėmė nutarties dėl bendrininkų įgalioto asmens su byla susijusiems procesiniams dokumentams gauti paskyrimo, o duomenų, kad tokį asmenį bendrininkai būtų išsirinkę patys, byloje nėra“⁴⁶. Ši teismo pozicija yra logiška, kadangi nežinant apie išrinktą bendrininkų atstovą, procesinių dokumentų įteikimas per šį atstovą yra neįmanomas. Tačiau klausimas, ar tik pirmos instancijos teismas gali priimti nutartį dėl bendrininkų atstovo paskyrimo, diskutuotinas. Autoriaus nuomone, tokios teisės suteikimas tik pirmosios instancijos teismui, apribotų CPK nuostatų, reglamentuojančių procesinių dokumentų įteikimą procesinio bendrininkavimo atveju, įgyvendinimą. Manytina, kad siekiant palengvinti procesą, tokia teisė turėtų būti suteikta ir aukštesnės instancijos teismams, jei pats teismas matytų tokį reikalingumą.

Atkreiptinas dėmesys, kad paskyrus bendrininkų atstovą ar kitą įgaliotą asmenį procesiniams dokumentams gauti, taip pat nustatyta pareiga pranešti procesiniams bendrininkams papildomai CPK 130 straipsnyje nustatyta tvarka (viešo paskelbimo būdu). Apie šį procesinių dokumentų įteikimo būdą ir ypatumus plačiau bus kalbama kitoje šio darbo dalyje.

Civilinio proceso normos, reglamentuojančios procesinių dokumentų įteikimą procesinio bendrininkavimo atveju, sukūrtos siekiant palengvinti civilinių bylų nagrinėjimą, neapkraunant teismo pernelyg didele atsakomybe įteikti dokumentus kiekvienam bendrininkui. Tačiau, sprendžiant iš negausios teismų praktikos, galima teigti, kad šia proceso norma naudojama ne taip dažnai. Manytina, kad galima būtų tobulinti šią normą, numatant, kad procesinio bendrininkavimo atvejais būtų privalomai skiriamas atstovas ar kitas įgaliotas asmuo procesiniams dokumentams gauti. Siekiant nepažeisti asmeninių civilinio proceso dalyvių teisių, galima būtų šį būdą taikyti tik neprivalomo procesinio bendrininkavimo atveju. Tokio bendrininkavimo atveju, asmenys savanoriškai apsisprendžia byloje dalyvauti kartu, todėl, manytina, jie turėtų priimti atsakomybę ir už procesinių dokumentų įteikimą, tai yra teismas įteiktų procesinius dokumentus vienam asmeniui, o jie tarpusavyje turėtų pareigą kontaktotis ir rūpintis, kad su procesinių dokumentų turiniu turėtų galimybę susipažinti kiekvienas iš

---

⁴⁶Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007-12-21 nutartis civilinėje byloje *dėl administratoriaus pakeitimo UAB „LRG farmacija“ bankroto byloje*, Nr. 3K-3-604/2007.

bendrininkų. Manytina, kad šiuolaikinių technologijų dėka asmenų kontaktavimas nėra laikomas sudėtingu, todėl nesudarytų didesnių kliūčių apsišaukiant su byla susijusia informacija.

5.4. Procesinių dokumentų įteikimas teisme

CPK 127 straipsnis numato dar vieną procesinių dokumentų įteikimo būdą – įteikimą teisme. Tai yra pakankamai paprastas ir suprantamas įteikimo būdas, kai dokumentai įteikiami tiesiogiai dalyvaujančioms byloje šalims teisme. Tai galima atlikti kai asmuo yra atvykęs į teismą, pavyzdžiui teismo posėdžio metu. Toks procesinių dokumentų įteikimas turi būti užfiksuotas rašytiniame teismo posėdžio protokole.

Teismų praktikoje akcentuojama, kad procesinių dokumentų įteikimas teisme būtinai turi būti patvirtintas dokumentą gavusiosios šalies parašu. Vienoje savo bylų, Lietuvos apeliacinis teismas nurodė⁴⁷, kad pagal CPK 127 straipsnio nuostatas tinkamas procesinio dokumento įteikimas teisme yra išimtinai siejamas su adresato pasirašymu dėl dokumento gavimo. Toks teismo pasisakymas yra visiškai logiškas, kadangi kaip ir bet kuris procesinių dokumentų įteikimo būdas, taip ir įteikimas teisme, turi būti patvirtintas. Priešingu atveju, gali kilti ginčas dėl procesinių dokumentų įteikimo tinkamumo.

5.5. Procesinių dokumentų įteikimas kuratoriui

Kuratorius civiliniame procese suprantamas kaip asmens atstovas pagal įstatymą. CPK 39 straipsnyje detalizuojama kada teismas gali šaliai paskirti kuratorių. Nagrinėjamame kontekste aktuali yra nuostata, kurioje numatyta, kad kuratorius gali būti skiriamas šaliai, kurios gyvenamoji ir darbo vietos nežinomos, priešingos šalies, kuri siekia atlikti procesinius veiksmus, prašymu. Prašanti paskirti kuratorių šalis turi įrodyti aplinkybes, dėl kurių kuratorius būtinas. Taigi, šalis, kuri prašo paskirti kuratorių kitai šaliai, turi įrodyti, kad nežino šios šalies gyvenamosios ar darbo vietos, ir nėra galimybių jų sužinoti. Teisės doktrinoje nurodoma⁴⁸, kad šalies gyvenamąją vietą laikyti nežinoma galima ne tik kai suinteresuota kuratoriaus paskyrimu šalis neturi jokių žinių apie ją, bet ir kai ratas žmonių, su kuriais nesanti šalis tradiciškai bendravo, informuodavo apie buvimo vietą, šios aplinkybės nežino. Taip pat aplinkybė, jog šalies laikinai nėra gyvenamojoje

---

⁴⁷ Lietuvos apeliacinio teismo 2015-05-07 nutartis civilinėje byloje *BIĮ „Ieškok informacijos“ v A. T.*, Nr. 2-946-464/2015.

⁴⁸ VĖLYVIS, S.; VIŠINSKIS, S.; ŽALĖNIENĖ, I., *Kuratoriaus dalyvavimas civiliniame procese (kai kurie teoriniai ir praktiniai aspektai)*. Jurisprudencija, 2007, Nr. 3 (93), p. 11.

vietoje, nes ji yra išvykusi į užsienį, negali būti laikoma kaip nežinoma šalies gyvenamoji vieta. Nelaikoma, kad yra nežinoma šalies gyvenamoji bei darbo vieta ir tais atvejais, kai šalis, kurios adresas teismui ir kitiems dalyvaujantiems byloje asmenims buvo žinomas, yra pakeitusi savo gyvenamąją vietą ir apie tai neinformavusi teismo ir dalyvaujančių byloje asmenų. Tokiu atveju, kaip jau darbe buvo minėta, šaliai tenka pareiga pranešti apie pasikeitusią gyvenamąją vietą, o to nepadarius, jai pačiai tenka su tuo susijusios neigiamos pasekmės, tai yra procesiniai dokumentai bus įteikiami paskutiniu žinomu šalies gyvenamuoju adresu ir bus laikomi tinkamai įteiktais (CPK 121 straipsnis).

Kuratoriaus institutas civiliniame procese papildomai apsaugo asmenų, kurių gyvenamoji vieta nėra žinoma, procesines teises⁴⁹. Tai papildoma galimybė įteikti procesinius dokumentus, nesant galimybės jų įteikti asmeniškai. Procesinių dokumentų įteikimas kuratoriui prilyginamas jų įteikimui asmeniui, todėl dokumentai laikomi įteiktais tą dieną, kai jie buvo įteikti kuratoriui (CPK 129 straipsnio 3 dalis).

CPK įtvirtinta, kad fizinio asmens kuratoriumi jei yra galimybė, skiriamas šio asmens giminaitis ar sutuoktinis. Jei tokios galimybės nėra, fizinio asmens kuratoriumi skiriamas advokatas. Kuratorius yra paskiriamas teismo nutartimi ir jo įgaliojimai pasibaigia išnykus aplinkybėms, dėl kurių buvo paskirtas. Šiuo atveju galima teigti, kad kuratorių paskyrus procesiniams dokumentams įteikti, jo įgaliojimai pasibaigia įteikus šiuos dokumentus. Apie tai, kad kuratorius paskirtas, teismas turi viešai paskelbti specialiame interneto tinklalapyje (CPK 39 straipsnio 2 dalis).

Svarbi nuostata, dėl kurios galimai kuratoriaus institutas nėra dažnas procesinių dokumentų įteikime, yra numatyta CPK 39 straipsnio 3 dalyje, kurioje kalbama apie apmokėjimą už kuratoriaus darbą. Kuratoriaus atstovavimo išlaidas apmoka būtent ta šalis, kurios prašymu jis buvo paskirtas. Matyt, būtent šis veiksnys ir lemia, kad praktikoje stengiamasi apeiti kuratoriaus paskyrimą procesinių dokumentų įteikimui ir iškart renkamas įteikti procesinius dokumentus viešo paskelbimo būdu, apie kurį darbe bus kalbama vėliau. Išimtis yra tuo atveju, kai fizinio asmens kuratoriumi paskiriamas asmens giminaitis ar sutuoktinis – tokiu atveju nėra numatyta jam galimybė gauti apmokėjimą už savo darbą. Tačiau, ne mažiau svarbu yra tai, kad kuratorius gali būti paskirtas tik jo paties sutikimu, todėl asmens sutuoktinis ar giminaitis, siekdamas neapsunkinti nei savo, nei asmens, kurį prašoma atstovauti, padėties, gali tiesiog atsisakyti būti jo kuratoriumi.

---

⁴⁹ DRIUKAS, A.; VALANČIUS, V., *Civilinis procesas: teorija ir praktika*. II tomas. Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2006.

CPK 39 straipsnio 4 dalyje numatyta, kad kuratoriumi negali būti skiriamas asmuo, turintis teisinį suinteresuotumą bylos baigtimi, jeigu šis suinteresuotumas yra priešingas atstovaujamosios šalies interesams. Taip pat, kuratorius savo pareigas privalo atlikti apdairiai, sąžiningai ir rūpestingai. Šios nuostatos yra savaimė suprantamos, nes kitaip kuratoriaus, kaip asmens atstovo, institutas neturėtų jokios reikšmės. Kaip bet kuris asmens atstovas, taip ir kuratorius, turi būti suinteresuotas padėti savo atstovaujajam, todėl tokie keliami įstatymo reikalavimai yra logiški ir aiškūs.

Teismų praktika dėl kuratoriaus skyrimo procesinių dokumentų įteikimui nėra gausi. Štai Lietuvos apeliacinis teismas⁵⁰, nagrinėjęs bylą, yra pasisakęs, kad jeigu šalis pateikia įrodymus, kad duomenų apie byloje dalyvaujančio fizinio asmens deklaruotą, faktinę gyvenamąją vietą ar kitų procesinių dokumentų įteikimo adresų nepavyksta gauti, arba fizinis asmuo yra įrašytas į gyvenamosios vietos neturinčių asmenų sąrašą, yra pagrindas spręsti dėl procesinių dokumentų įteikimo kuratoriui arba viešo paskelbimo būdu. Kaip matyti, čia teismas kaip ir leidžia rinktis dėl procesinių dokumentų įteikimo būdo, nors įstatymas (CPK 130 straipsnio 1 dalis) aiškiai reikalauja, kad kuratoriaus institutui kaip procesinių dokumentų įteikimui būtų taikoma pirmenybė prieš viešo paskelbimo būdą. Tačiau kita vertus, kaip bus matyti iš darbe toliau nagrinėjamos teismų praktikos, kuratoriaus institutas procesinių dokumentų įteikimui dažnai būdavo apeinamas ir naudojamas viešo paskelbimo būdas.

Štai savo praktikoje Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra išaiškinęs⁵¹, kad esant CPK 39 straipsnio ir 129 straipsnio nurodytoms sąlygoms kuratorius skiriamas šalies, kuri siekia atlikti skubius procesinius veiksmus, prašymu ir sąskaita, teismas gali tik pasiūlyti šaliai pasinaudoti kuratoriaus institutu, bet neturi teisės skirti jo savo iniciatyva. Šioje byloje teismas nustatė, kad ieškovei apie procesinę galimybę paskirti kuratorių teismas galėjo ir privalėjo išaiškinti, ir tik po to, jei kuratoriaus skyrimas būtų neįgyvendinamas, spręsti dėl procesinių dokumentų įteikimo viešo paskelbimo būdu. Čia svarbu yra tai, kad ieškovo prašymo skirti kuratorių ir apmokėjimo nebuvimas reiškia kuratoriaus paskyrimo negalimumą.

Svarbu aptarti įstatymo nustatytą išimtį, kokiose bylose kuratoriaus institutu procesinių dokumentų įteikimui galima pasinaudoti tik atlikus šalies paiešką. CPK 129 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad atlikti paieškos procedūrą yra būtina bylose dėl išlaikymo priteisimo ir tėvystės nustatymo. Tokia taisyklė nustatyta matomai dėl šių bylų

---

⁵⁰ Lietuvos apeliacinio teismo 2018-01-25 nutartis civilinėje byloje *R. P. v S. J., R. S., D. S.*, Nr. 2-146-178/2018.

⁵¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010-01-18 nutartis civilinėje byloje *I. M. v Kauno miesto savivaldybė, Kauno apskrities viršininke administracija, AB „Gembė“*, Nr. 3K-3-48/2010.

specifikos. Pačiame CPK yra atskiras skyrius (XIX skyrius), kuriame numatomi šeimos bylų nagrinėjamo ypatumai. Viena iš tokių bylų nagrinėjimo specifikų yra būtent tai, kad teismas tokiose bylose turi būti aktyvus (376 straipsnis). Todėl minėto pobūdžio bylose teismas turi dėti visas pastangas, kad byloje realiai dalyvautų abi šalys ir abi žinotų ir joms laiku būtų pranešama apie nagrinėjamą bylą bei įteikiami visi reikiami procesiniai dokumentai.

5.6. Procesinių dokumentų įteikimas viešo paskelbimo būdu

Procesinių dokumentų įteikimas viešo paskelbimo būdu yra laikomas specifiniu įteikimo būdu ir naudojamas dažniausiai tik išimtinu atveju, kai kitais būdais įteikti procesinį dokumentą adresatui yra neįmanoma. Šio būdo negalima pasirinkti vietoje pagrindinio laikomu įteikimo būdo: tiesioginio procesinių dokumentų įteikimo.

Šis įteikimo būdas yra reglamentuotas CPK 130 straipsnyje. Šiame straipsnyje numatyta, kad teismas gali nuspręsti įteikti procesinius dokumentus viešo paskelbimo būdu, kai nėra žinoma asmens gyvenamoji, darbo vietos ir kai nėra galimybės paskirti asmeniui kuratoriaus. Tokiu atveju teismas turi priimti nutartį ir joje numatyti, kada procesiniai dokumentai bus įteikiami viešo paskelbimo būdu (tai yra, teismo nutartyje turi būti nurodyta procesinių dokumentų įteikimo data). Procesinių dokumentų įteikimas viešo paskelbimo būdu reiškia, kad procesiniai dokumentai yra patalpinami specialiame interneto tinklalapyje ir jie laikomi įteiktais būtent paskelbimo šiame tinklalapyje dieną. Būtent patalpinimas tinklalapyje yra laikomas procesinių dokumentų įteikimo momentu ir nuo jo skaičiuojami numatyti procesiniai terminai, jei tokie yra numatyti.

Europos Sąjungos teisės aktuose taip pat kalbama apie procesinių dokumentų įteikimą viešo paskelbimo būdu kaip apie išimtinį dokumentų įteikimo būdą. Štai reglamento „Dėl teisminių ir neteisminių dokumentų civilinėse arba komercinėse bylose įteikimo valstybėse“ nuostatose⁵² nurodyta, kad prašymą įteikti procesinius dokumentus viešo paskelbimo būdu galima, tik ieškovui iš kompetentingų institucijų pateikus duomenis, kad atsakovės adresas minėtoje valstybėje nėra žinomas. Tai reiškia, kad negalima tiesiog nurodyti, kad adresato gyvenamoji vieta nėra žinoma, reikia pateikti ir tai pagrindžiančius įrodymus. Tik pateikus dokumentus, kurie pagrindžia, kad adresato gyvenamąją vietą buvo bandoma sužinoti įmanomais būdais, pavyzdžiui iš įvairių

---

⁵² 2007-11-13 Europos Parlamento ir Tarybos Reglamentas (EB) Nr. 1393/2007 dėl teisminių ir neteisminių dokumentų civilinėse arba komercinėse bylose įteikimo valstybėse narėse („dokumentų įteikimas“) ir panaikinantį Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1348/2000.

registru, ir jos nesužinojus, yra pagrindas spręsti dėl dokumentų įteikimo viešo paskelbimo būdu.

Įstatymų leidėjas reglamentuoja, kas būtent turi būti nurodoma pranešime, kuris įteikiamas viešo paskelbimo būdu, tai yra, paskelbiamas specialiame interneto tinklalapyje, taip įteikiant procesinius dokumentus (CPK 131 straipsnio 2 dalis):

- 1) teismas, o kai teismas sudarytas iš teismo rūmų, – ir teismo rūmai, į kuriuos paskirti teisėjas ar teisėjai nagrinėja bylą;
- 2) procesinio dokumento pobūdis;
- 3) adresatas;
- 4) teismo posėdžio data (jeigu ji yra paskirta).

Tuo atveju, jei yra paskirtas teismo posėdis ir apie jį pranešama viešo paskelbimo būdu, apie jį turi būti pranešta likus ne mažiau nei 14 dienų iki posėdžio.

Atkreiptinas dėmesys, kad anksčiau, tai yra iki 2011 metų CPK pasikeitimų, procesinių dokumentų įteikimas viešo paskelbimo būdu buvo vykdomas per spaudą, o įsigaliojus pasikeitimams – internetiniame tinklalapyje. Ši naujovė ženkliai supaprastino viešo paskelbimo įgyvendinimą, taip pat jį atpigino iki minimumo. Procesiniai dokumentai viešai įteikiami yra per internetinį tinklalapį www.teismai.lt.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas savo byloje⁵³ taip pat yra akcentavęs, kad procesinių dokumentų įteikimas viešo paskelbimo būdu yra kraštutinis įteikimo būdas, naudojamas tik išimtiniais atvejais, kai kitais būdais įteikti dokumento adresatui nėra galimybės. Šioje byloje atsakovas siekė panaikinti jo nenaudai priimtą sprendimą už akių motyvuodamas būtent tuo, kad procesiniai dokumentai buvo įteikti viešo paskelbimo būdu, nors buvo galimybė įteikti juos jam asmeniškai. Byloje pirmiausiai buvo bandoma įteikti procesinius dokumentus atsakovo žinomam gyvenamuoju adresu, vėliau jo darbovietėje, ir nepavykus, teismas dokumentus įteikė viešo paskelbimo būdu. Ir nors iš pirmo žvilgsnio atrodo, kad teismas išnaudojo visus galimus procesinių dokumentų būdus ir tik tada priėmė sprendimą įteikti juos viešo paskelbimo būdu, atsakovui vis dėl to pavyko įrodyti, kad teismas pasielgė netinkamai. Motyvacija šioje byloje buvo tame, kad teisme buvo nagrinėjama kita byla, kurioje atsakovas taip pat dalyvavo ir joje buvo žinomas tinkamas atsakovo adresas procesinių dokumentų įteikimui, todėl teismas nusprenddamas šioje byloje įteikti dokumentus viešo paskelbimo būdu neišnaudojo visų galimų būdų įteikti procesinius dokumentus atsakovui asmeniškai. Išnagrinėjus šią

---

⁵³ Lietuvos Aukščiausiojo teismo 2017-04-07 nutartis civilinėje byloje *BUAB „Prekybos sistemas“ v. A.M.*, Nr. e3K-3-164-421/2017.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartį, darytina išvada, kad teismai turi itin apdairiai taikyti CPK 130 straipsnį, kadangi tai gali nulemti asmens procesinių teisių pažeidimą.

Apie tai, kad procesinių dokumentų įteikimas viešo paskelbimo būdu yra kraštutinis įteikimo būdas, kalba ir Europos Žmogaus Teisių Teismas. Vienoje savo bylų jis pažymėjo⁵⁴, kad dokumentų įteikimo būdas kaip asmens informavimas apie teismo procesą viešo paskelbimo būdu naudojamas tik tuomet, kai nacionalinis teismas yra įsitikinęs, kad asmens adresas negali būti nustatytas ir kad asmuo nėra visiškai likęs be gynybos priemonių (pvz., gali teikti prašymą dėl proceso atnaujinimo ir išsakyti argumentus dėl galimai netinkamo informavimo). Iš šio teismo pasisakymo galima spręsti, kad teismai turi itin atsargiai naudoti viešo paskelbimo būdą procesinių dokumentų įteikimui ir negali palikti asmens be gynybos priemonių. Tai reiškia, kad asmeniui visada lieka galimybė ginčyti procesinių dokumentų įteikimą viešo paskelbimo būdu. Be abejo, asmuo negali tuo piktnaudžiauti, todėl manytina, kad jis pats turi būti rūpestingas, laiku pranešti apie savo gyvenamosios vietos pakeitimą atitinkamiems registrams.

Vienoje savo bylų, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas⁵⁵ procesinių dokumentų įteikimą viešo paskelbimo būdu pripažino tinkamu įteikimo būdu ir neleido atsakovui gintis remiantis būtent tuo argumentu, kad procesiniai dokumentai jam buvo įteikti netinkamai. Šioje byloje atsakovui dokumentai buvo bandomi įteikti asmeniškai jo gyvenamuoju adresu, taip pat jo darbovietės adresu, bei kitu galimu gyvenamuoju adresu ir tik nepavykus, teismas leido įteikti dokumentus viešo paskelbimo būdu. Nors iš pažiūros situacija atrodo analogiška anksčiau nagrinėtai Lietuvos Aukščiausiojo Teismo, tačiau šiuo atveju teismas pripažino tokį dokumentų įteikimo būdą tinkamu. Šioje situacijoje teismas akcentavo, kad atsakovas turėjo galimybę susipažinti su procesiniais dokumentais, kadangi jo pašto dėžutėje buvo paliekami pranešimai apie jo vardu siunčiamus dokumentus, tačiau jis pats nesidomėjo kas tai per dokumentai. Be to, atsakovas savo skunde nurodė kaip tik tą patį gyvenamosios vietos adresą, kuriuo jam ne kartą buvo bandyta įteikti procesinius dokumentus. Todėl atsakovo argumentai negali būti laikomi pagrindu pripažinti dokumentų įteikimą netinkamu. Išanalizavus šias panašias teismų bylas, galima daryti išvadą, kad procesinių dokumentų įteikimas viešo paskelbimo būdu nors ir yra naudojamas tik kraštutiniu atveju, tačiau vis dėl to tai yra vienas iš būdų užtikrinti teismo proceso eigą, nevilkinti bylos išnagrinėjimo. Nesant tokio procesinių

---

⁵⁴ Europos Žmogaus Teisių Teismo 2003-04-10 sprendimas dėl priimtumo byloje *Nunes Dias v Portugalija*, peticijų Nr. 69829/01 ir 2672/03.

⁵⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020-03-12 nutartis civilinėje *Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos v R. P.*, Nr. e3K-3-64-684/2020.

dokumentų įteikimo būdo, teismo procesas tam tikrais atvejais tiesiog „užstrigtų“ ir byla negalėtų būti nagrinėjama, o tai teisinėje visuomenėje yra neleistina, siekiant apginti pažeistas asmenų teises.

Galima būtų teigti, kad procesinių dokumentų įteikimas viešo paskelbimo būdu yra viso labo formalus dokumentų įteikimas. Juk jei asmeniui nepavyksta įteikti dokumentų jokių kitu būdu, tai yra, nei jo gyvenamojoje vietovėje, nei jo darbovietėje, nei kitais būdais, labai abejotina yra, kad jis sužinos apie jam skirtus procesinius dokumentus juos paskelbus internetiniame tinklalapyje. Tačiau viešas paskelbimas taikomas procesinių dokumentų įteikime užtikrina bylų išnagrinėjimą, proceso koncentruotumo principo įgyvendinimą⁵⁶. Jei įstatymų leidėjas nebūtų įtvirtinęs tokio procesinių dokumentų įteikimo būdo, kai kurių bylų nagrinėjimas gerokai užsitęstų, nes reiktų tiesiog laukti kol paaiškės asmens gyvenamoji ar darbo vieta. Eilė bylų būtų nenagrinėjama, taip pažeidžiant ieškovo interesus, užkertamas kelias į teisminę gynybą.

Pažymėtina, kad įstatymų leidėjas, siekdamas apsaugoti ne tik ieškovo, bet ir atsakovo interesus, neleidžia piktnaudžiauti viešo paskelbimo institutu. CPK 131 straipsnyje yra numatyta, kad tuo atveju, jei paaiškėja, kad viešas paskelbimas procesinių dokumentų įteikimui buvo pasirinktas nepagrįstai, teismas turi nutartimi nustatyti įprastinį procesinių dokumentų įteikimo būdą. Taip pat, numatyta, kad teismas gali skirti baudą iki trijų šimtų eurų šaliai, kuri tyčia pateikė melagingus duomenis, siekiant pasinaudoti viešo paskelbimo institutu. Be abejonės, ši norma apsaugo atsakovą, taip pat užtikrina teisingumo principo įgyvendinimą.

Apibendrinus galima daryti išvadą, kad procesinių dokumentų įteikimas viešo paskelbimo būdu yra kraštutinis būdas įteikti dokumentus adresatui, siekiant, kad byla apskritai turėtų galimybę būti nagrinėjama. Praktikoje akivaizdu, kad procesinių dokumentų įteikimas tokiu būdu yra vien tik formalumas, nes tikimybė, kad adresatas tokiu būdu susipažins su jam skirtais procesiniais dokumentais, yra itin menka.

5.7. Procesinių dokumentų įteikimas paliekant pranešimą

Svarbi yra CPK 123 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta naujovė dėl procesinių dokumentų įteikimo fiziniam asmeniui, numatanti, kad tuo atveju, kai neįmanoma įteikti procesinių dokumentų fizinio asmens gyvenamosios vietos ar kitu jo nurodytu adresu, procesiniai dokumentai yra įteikiami fizinio asmens deklaruotoje gyvenamojoje vietoje paliekant

---

⁵⁶ NEKROŠIUS, V. *Civilinis procesas: koncentruotumo principas ir jo įgyvendinimo galimybės*. Vilnius: Justitia, 2002. P. 128.

pranešimą apie įteiktinus procesinius dokumentus. Tokiu atveju teismui grąžintinoje pažymoje tai turi būti pažymėta. Procesinis dokumentas yra laikomas įteiktu praėjus trisdešimčiai dienų nuo tokio pranešimo palikimo asmens deklaruotoje gyvenamojoje vietoje.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra pasisakęs⁵⁷, kad toks fizinio asmens deklaruotoje gyvenamojoje vietoje paliktas pranešimas apie adresatui skirtus procesinius dokumentus, yra laikomas tinkamu procesinių dokumentų įteikimu, nepaisant to, kad faktiškai asmuo šių dokumentų neatsiima ir jie grąžinami teismui. Tačiau teismas šioje byloje taip pat pabrėžė, kad palikti pranešimą apie fiziniam asmeniui skirtus procesinius dokumentus jo deklaruotoje gyvenamojoje vietoje leidžiama tik tuo atveju, jei procesinis dokumentas negali būti įteiktas CPK 123 straipsnio 3 dalyje nurodytais būdais, tai yra, toks procesinių dokumentų įteikimo būdas yra subsidiarus.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas aiškindamas šią CPK įtvirtintą naujovę, taip pat pažymėjo⁵⁸, kad nepavykus realiai įteikti procesinių dokumentų fizinio asmens gyvenamosios vietos ar kitu nurodytu adresu, teismas privalo išnaudoti kitus jam prieinamus būdus procesinių dokumentų įteikimui, pavyzdžiui, bandyti procesinius dokumentus įteikti fizinio asmens darbovietėje, įteikti procesinius dokumentus elektroninėmis priemonėmis ar kitu būdu. Tik išnaudojęs prieinamas galimybes įteikti procesinius dokumentus, teismas, vadovaudamasis Procesinių dokumentų civilinėse bylose įteikimo ir pranešimo apie įteiktinus procesinius dokumentus palikimo adresato deklaruotoje gyvenamojoje vietoje tvarkos aprašu⁵⁹ siunčia procesinius dokumentus į fizinio asmens deklaruotą gyvenamąją vietą. Taigi, toks CPK 123 straipsnio 3 dalyje įtvirtintas procesinių dokumentų įteikimo būdas, galima teigti, yra kraštutinis ir naudojamas nepavykus procesinių dokumentų įteikti adresatui tiesiogiai. Taip yra užtikrinamas teismo rūpestingumas ir pareiga informuoti šalis apie teisminį procesą. Tokios teismo pareigos įgyvendinimo, be kita ko, reikalaujama ir Europos Žmogaus Teisių Teismo praktikoje⁶⁰. Manytina, kad toks CPK numatytas procesinių dokumentų įteikimo būdas, kuomet fizinio asmens deklaruotoje gyvenamojoje vietoje paliekamas pranešimas, ir tai laikoma tinkamu įteikimu, yra teigiamas teisinis reiškiny. Atsakingas

---

⁵⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019-01-02 nutartis civilinėje byloje *SĮ "Vilniaus miesto būstas" v N. C.* Nr. e3K-3-31-403/2019.

⁵⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018-12-27 nutartis civilinėje byloje *UAB "Trakų šilumos tinklai" v A. K.* Nr. e3K-3-520/2018.

⁵⁹ LR Vyriausybės 2017-06-28 nutarimas Nr. 519 dėl procesinių dokumentų civilinėse bylose įteikimo ir pranešimo apie įteiktinus procesinius dokumentus palikimo adresato deklaruotoje gyvenamojoje vietoje tvarkos aprašo ir pranešimo apie įteiktinus procesinius dokumentus formos patvirtinimo.

⁶⁰ Europos Žmogaus Teisių Teismo 2016-06-09 sprendimas byloje *Gyuleva v Bulgarija*, peticijos Nr. 38840/08.

asmuo privalo rūpintis, kad viešuose registruose jo duomenys būtų teisingi, taip pat ir deklaruotos gyvenamosios vietos adresas. Todėl jei fizinis asmuo nepasirūpina pranešti registrams apie duomenų pasikeitimą, tai galima laikyti jo paties aplaidumu ir negali būti priežastimi vilkinti teisminį procesą, taip trukdant vykdyti teisingumą ir kitus teisinius principus. Be abejo, galimos įvairios situacijos, kuomet asmuo dėl svarbių priežasčių negali gauti pranešimo apie įteiktinus procesinius dokumentus savo deklaruotojoje gyvenamojoje vietoje ir neturi galimybių pranešti apie jo duomenų pasikeitimus. Į tai teismas gali ir manytina, kad privalo atsižvelgti, kai asmuo sužino apie jam skirtus procesinius dokumentus, nors ir pavėluotai.

5.8. Procesinių dokumentų daugkartinis įteikimas

CPK 128 straipsnis reglamentuoja procesinių dokumentų įteikimą kelis kartus. Yra nustatyta, kad tokiu atveju, procesinio dokumento įteikimo momentas yra pirmojo įteikimo diena. Praktikoje tokia situacija yra galima, pavyzdžiui, kai asmuo atvyksta į teismo sprendimo paskelbimą ir jam tiesiogiai yra įteikiamas teismo sprendimas teisme tą pačią dieną. Vėliau teismo sprendimas yra išsiunčiamas ir paštu ir šalis gauna jį, tarkime, po kelių dienų. Tokiu atveju, teismo sprendimo įteikimo diena yra laikoma jo įteikimo būtent teisme diena. Įteikimo momentas svarbus jei šaliai nuo jo yra skaičiuojami tam tikri terminai, pavyzdžiui šalis siekia teismo sprendimą apskūsti. Teismas savo praktikoje yra patvirtinęs šios normos taikymą. Vienoje byloje⁶¹ šalis skundė teismo sprendimą ir teismas nustatė, kad apskundimo terminas yra praleistas, kadangi elektroniniu būdu šalis gavo procesinį dokumentą anksčiau, negu įprastu būdu, todėl apskundimo terminas turėjo būti skaičiuojamas būtent nuo dokumento gavimo elektroniniu būdu. Tokiu būdu, teismas patvirtino CPK 128 straipsnio taikymą ir nurodė, kad jei tas pats procesinis dokumentas adresatui yra įteikiamas kelis kartus, jis laikomas įteiktu pirmojo įteikimo dieną.

5.9. Procesinių dokumentų įteikimas sukarintoms organizacijoms ir laisvės atėmimo vietose laikomiems asmenims

CPK yra atskirai reglamentuotas procesinių dokumentų įteikimas sukarintoms organizacijoms ir laisvės atėmimo vietose laikomiems asmenims. Toks reglamentavimas įtvirtintas dėl procesinių dokumentų gavėjo specifinių bruožų – būtent dėl to, kad tiek

---

⁶¹ Panevėžio apygardos teismo 2015-12-22 nutartis civilinėje byloje UAB „Visagino transporto centras“ v UAB „Vilstata“, Nr. e2S-1106-425/2017.

sukarintoji organizacija, tiek laisvės atėmimo vietose laikomi asmenys nėra lengvai pasiekiami ir nėra galimybėms įteikti jiems procesinių dokumentų įprasta CPK numatyta tvarka.

CPK 125 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad sukarintoms organizacijoms skirti procesiniai dokumentai įteikiami per atitinkamos organizacijos ar jos padalinio vadą ar budėtoją. Taigi, yra numatyti du subjektai, galintys priimti procesinius dokumentus: vadas arba budėtojas. Iš šios įstatymo nuostatos daroma išvada, kad šis subjektų sąrašas yra baigtinis. Tai visai logiškai pagrįsta. Sukarintos organizacijos ar jos padalinio vadas yra pagrindinis atstovas, turintis teisę priimti procesinius dokumentus, o budėtojas, manytina, įstatyme yra nurodytas siekiant užtikrinti operatyvų procesinių dokumentų įteikimą. Logiška manyti, kad procesinių dokumentų nepavykus įteikti vadui, budėtojui juos įteikti turėtų pavykti visada, kadangi jis visą laiką budi sukarintoje organizacijoje ar jos padalinyje. Tai labai palengvina procesinių dokumentų įteikimo mechanizmą šiam specifiniam subjektui.

Laisvės atėmimo vietose esantiems asmenims procesinių dokumentų įteikimą reglamentuoja CPK 125 straipsnio 2 dalis, kurioje numatyta, kad šiems asmenims procesiniai dokumentai yra įteikiami per atitinkamos laisvės atėmimo vietos administraciją.

Reikėtų pažymėti, kad tiek sukarintos organizacijos ar jos padalinio vadas arba budėtojas, tiek laisvės atėmimo vietos administracija turi pareigą priimti procesinius dokumentus ir juos tinkamai perduoti (įteikti) galutiniam adresatui. Tai numatyta CPK 126 straipsnyje. Nevykdant ar netinkamai vykdant šią pareigą, teismas gali minėtiems subjektams skirti baudą iki trijų šimtų eurų. Manytina, toks reglamentavimas įtvirtintas ne tik siekiant užtikrinti greitą ir efektyvų procesinių dokumentų įteikimą galutiniam adresatui, tačiau ir užtikrinti asmenų, kurie negali priimti procesinius dokumentus asmeniškai, teisių įgyvendinimą. Nesant tokio reglamentavimo, civilinis procesas paprasčiausiai negalėtų vykti, nes asmeniui nebūtų įmanoma įteikti procesinių dokumentų. Sukarintoji organizacija ir laisvės atėmimo vieta yra tokios specifinės vietos, kur negalima patekti be leidimų, o numatyti leidimus procesinių dokumentų įteikimui būtų nelogiška ir neekonomiška. Būtent dėl to, CPK ir yra numatytas atskiras reglamentavimas dėl procesinių dokumentų įteikimo tokiems subjektams.

Kalbant apie procesinių dokumentų įteikimą laisvės atėmimo vietose esantiems asmenims, reikia pabrėžti, kad dokumentų įteikimo momentu visgi laikoma diena, kada procesinis dokumentas buvo įteiktas pačiam įkalintam asmeniui, o ne įkalinimo vietos administracijai. Taip yra pasisakęs teismas, nagrinėjęs asmens skundą dėl praleisto

termino⁶². Šioje byloje teismas nustatė, kad skundą pateikiantis asmuo yra laisvės atėmimo vietoje ir nors administracija procesinį dokumentą gavo vienu momentu, galutinį adresatą jis pasiekė tik po savaitės. Todėl teismas nutarė, kad procesiniai dokumentai laikomi įteiktais būtent įteikimo pačiam galutiniam adresatui dieną. Tai labai teisinga praktika, kadangi laisvės atėmimo vietos administracija nors ir turi pareigą perduoti procesinį dokumentą galutiniam adresatui, tačiau nėra nustatyta, kad tai įvykdoma tą pačią dieną. Iš minėtos bylos buvo matyti, kad procesiniai dokumentai galutinį adresatą pasiekė tik po savaitės, todėl netikslinga būtų atimti iš asmens, kurio laisvė ir taip suvaržyta, teisę gintis.

---

⁶² Kauno apygardos teismo 2013-02-28 nutartis civilinėje byloje pagal A. Č. pareiškimą dėl skolininko turto dalies nustatymo, Nr. 2S-561-413/2013.

6. PROCESINIŲ DOKUMENTŲ ĮTEIKIMAS ELEKTRONINIŲ RYŠIŲ PRIEMONĖMIS

Šiuolaikinis teisinis procesas laikui bėgant tampa vis modernesnis ir šiuolaikiškesnis. Kadangi šiuolaikinė visuomenė be elektroninio ryšio jau praktiškai tampa neįsivaizduojama, natūralu, kad toks susižinojimo būdas vis labiau patenka ir į teismo procesą. Procesinių dokumentų įteikimas elektroninių ryšių priemonėmis gvildenamas kaip atskira tema, kadangi apima nemažai niuansų ir reikalauja detalesnės analizės.

Pažymėtina, kad dabartiniame CPK yra visas naujas skirsnis, reglamentuojantis informacinių ir elektroninių ryšių panaudojimą civiliniame procese. Labai svarbia naujove laikytina CPK 175¹ straipsnio 9 dalyje numatyta taisyklė. Remiantis ja, yra nustatyta, kad tam tikri asmenys procesinius dokumentus gauna elektroninių ryšių priemonėmis, o būtent:

- Advokatai ir advokatų padėjėjai;
- Antstoliai ir antstolių padėjėjai;
- Notarai;
- Valstybės ir savivaldybių įmonės, įstaigos ir organizacijos;
- Finansų įstaigos;
- Draudimo ir audito įmonės;
- Teismo ekspertai;
- Nemokumo administratoriai;
- Asmenys, kuriems teisės aktuose ar su teismų informacinės sistemos valdytoju sudarytoje sutartyje nustatyta pareiga gauti procesinius dokumentus elektroninių ryšių priemonėmis.

Kitiems asmenims procesiniai dokumentai įteikiami elektroninių ryšių priemonėmis tik tuo atveju, jei jie patys to pageidauja, yra išreiškę tokią savo valią ir nurodę reikalingus kontaktinius duomenis. CPK 175¹ straipsnio 9 dalyje numatyta, kad procesinių dokumentų įteikimo elektroninių ryšių priemonėmis tvarką ir formą nustato teisingumo ministras. Vykdamas šį nurodymą, yra priimtas poįstatyminis teisės aktas: LR Teisingumo ministro įsakymas dėl procesinių dokumentų pateikimo teismui ir jų įteikimo asmenims elektroninių ryšių priemonėmis tvarkos aprašo patvirtinimo⁶³ (toliau – Ministro

---

⁶³ Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2012-12-13 įsakymas dėl procesinių dokumentų pateikimo teismui ir jų įteikimo asmenims elektroninių ryšių priemonėmis tvarkos aprašo patvirtinimo Nr. 1R-332 su vėlesniais pakeitimais ir papildymais.

įsakymas). Ministro įsakymu įtvirtinta, kad procesiniai dokumentai elektroninių ryšių priemonėmis įteikiami per Lietuvos teismų informacinės sistemos Viešųjų elektroninių paslaugų posistemį (sutrumpintai LITEKO VEP). Prie šios sistemos galima prisijungti Lietuvos teismų elektroninių paslaugų portale, adresu www.e.teismas.lt. Prie sistemos asmuo gali prisijungti kaip fizinis asmuo, juridinio asmens atstovas. Ministro įsakymo 21 punkte nustatyta, kad teismas paskiria atsakingą darbuotoją, kuris patikrina:

- ar procesiniai dokumentai privalo būti įteikiami elektroninių ryšių priemonėmis pagal CPK 175¹ straipsnio 9 dalį;
- ar procesinių dokumentų adresatas yra pateikęs sutikimą ar prašymą gauti jam skirtus dokumentus LITEKO VEP posistemio paskyroje;
- ar procesinių dokumentų gavėjo LITEKO VEP paskyra aktyvi.

Patikrinęs atitinkamus dalykus, darbuotojas išsiunčia procesinius dokumentus į adresato LITEKO VEP posistemio paskyrą. Apie gautus dokumentus adresatas informuojamas pranešimu jo paskyroje ir elektroniniu paštu. Sistema automatiškai užfiksuoja procesinių dokumentų išsiuntimo momentą. O procesinių dokumentų įteikimo elektroninių ryšių priemonėmis momentu laikoma po dokumentų išsiuntimo dienos einanti darbo diena (CPK 175¹ straipsnio 10 dalis).

Jei adresato LITEKO VEP paskyra nėra aktyvi, o jis privalo gauti procesinius dokumentus elektroninių ryšių priemonėmis pagal CPK 175¹ straipsnio 9 dalį, teismas registruotu laišku informuoja adresatą apie pareigą aktyvuoti LITEKO VEP posistemio paskyrą ir nustato tam atlikti ne trumpesnę nei 7 kalendorinių dienų terminą. Suėjus terminui, procesiniai dokumentai išsiunčiami į adresatą paskyrą ir laikomi tinkamai įteiktais. Tokia Ministro įsakymo 23 punkte nustatyta tvarka suponuoja asmenims, kurie turi pareigą gauti procesinius dokumentus elektroninių ryšių priemonėmis, didesnę atsakomybę už LITEKO VEP posistemio paskyros aktyvumą.

Lietuvos apeliacinis teismas vienoje savo bylų⁶⁴ atmetė ieškovės prašymą dėl praleisto termino teismo nutarties apskundimui atnaujinimo. Byloje procesiniai dokumentai, tai yra teismo nutartis, kurią ieškovė siekė apskųsti, buvo išsiųsta jai per LITEKO VEP posistemį. Nors ieškovė ir neturėjo pareigos pagal CPK 175¹ straipsnio 9 dalį gauti procesinius dokumentus elektroninių ryšių priemonėmis, tačiau ji pati pateikė ieškinį per LITEKO VEP posistemį ir išreiškė pageidavimą dokumentus gauti elektroniniu būdu. Teismas ir nepatenkino ieškovės prašymą, konstatavęs, kad procesiniai dokumentai buvo įteikti tinkamai ir negalima vadovautis šiuo faktu, tenkinant ieškovės prašymą. Teismas taip pat atkreipė dėmesį į tai, kad pati ieškovė pradėjo elektroninę bylą,

---

⁶⁴ Lietuvos apeliacinio teismo 2018-01-25 nutartis civilinėje byloje *V. F. v D. B.*, Nr. e2-107-286/2018.

todėl turėjo didesnę pareigą tikrinti jai siunčiamus dokumentus ir domėtis bylos eiga savarankiškai. Tokia teismo pozicija, be abejonų, yra visiškai pagrįsta, kadangi pati ieškovė, pateikusi ieškinį elektroninių ryšių priemonėmis, sąmoningai išreiškė valią, kad byla bus elektroninė ir negali manipuliuoti tuo faktu, kad ji neturi pareigos pagal CPK 175¹ straipsnio 9 dalį gauti procesinius dokumentus elektroninių ryšių priemonėmis. Priešingu atveju, visada galima būtų naudotis faktu, kad procesiniai dokumentai nebuvo įteikti tinkamai, šitaip vilkinant teismo proceso eigą ir bylos nagrinėjimą.

O štai kitoje byloje Lietuvos apeliacinis teismas⁶⁵ konstatavo netinkamą procesinių dokumentų įteikimą elektroninių ryšių priemonėmis. Šioje byloje ieškove buvo Klaipėdos miesto savivaldybė kaip juridinis asmuo. Pagal CPK 175¹ straipsnio 9 dalį, toks subjektas turi pareigą gauti procesinius dokumentus elektroninių ryšių priemonėmis. Taip ir buvo padaryta, tačiau procesiniai dokumentai buvo išsiųsti ne į pačios savivaldybės LITEKO VEP posistemio paskyrą, o į byloje dalyvaujančio savivaldybės atstovo kaip fizinio asmens paskyrą. Kadangi tokio pageidavimo Klaipėdos miesto savivaldybės ieškinyje nebuvo, teismas konstatavo, kad procesiniai dokumentai buvo įteikti netinkamai. Autoriaus nuomone, šiuo atveju, išvis nelabai aišku, kodėl buvo nutarta procesinius dokumentus siųsti į fizinio asmens LITEKO VEP posistemio paskyrą, jei byloje dalyvauja juridinis asmuo, o savivaldybės atstovas byloje dalyvauja ne pats, o būtent atstovaudamas Klaipėdos miesto savivaldybės, o ne savo interesus. Todėl aptariamasis teismo sprendimas vertinamas kaip visiškai pagrįstas ir teisėtas.

Procesinių dokumentų įteikimas elektroninių ryšių priemonėmis iš tikrųjų labai sveikintina ir teigiamai vertinama naujovė, turinti daugybę teigiamų dalykų. Vykdamas CPK 175¹ straipsnio 9 dalyje įtvirtintą teisinį reglamentavimą, yra sutaupomos lėšos, taigi įgyvendinamas bylos ekonomiškumo principas. Taip pat, procesiniai dokumentai adresatą pasiekia greičiau negu juos įteikiant įprastais būdais. Tai lemia be reikalo nevilkinamą teismo procesą ir greitesnę bylos išnagrinėjimą. Tikėtina, kad ateityje procesinių dokumentų įteikimas būtent elektroninių ryšių priemonėmis taps įprastiniu įteikimu, kadangi vis daugiau naudojamos šiuolaikinėmis technologijomis ir asmenų, sugebančių naudotis jomis tik daugėja.

---

⁶⁵ Lietuvos apeliacinio teismo 2015-02-26 nutartis civilinėje byloje *Klaipėdos miesto savivaldybės administracija v UAB "PRIMA SENSUS"*, Nr. e2-60-186/2015.

7. IŠVADOS

1. Tinkamas procesinių dokumentų įteikimas užtikrina sklandų civilinį procesą, teisės principų įgyvendinimą. CPK normose įtvirtintas procesinių dokumentų reglamentavimas yra vienas iš pagrindų vykti civiliniam procesui teisme, todėl svarbu yra, kad reglamentavimas būtų aiškus ir detalus.
2. CPK įtvirtintas ne vienas procesinių dokumentų įteikimo būdas. Manytina, kad toks reglamentavimas įtvirtintas tam, kad civilinis procesas vyktų greičiau ir nebūtų kliūčių nepagrįstam bylos vilkinimui.
3. CPK įtvirtinta naujovė įteikti procesinius dokumentus paliekant pranešimą fizinio asmens deklaruotoje gyvenamojoje vietoje, be abejo, palengvina procesinių dokumentų įteikimo procesą, tačiau realiai adresatas gali taip ir nesužinoti apie jam skirtus procesinius dokumentus. Todėl toks procesinių dokumentų įteikimo būdas vertintinas labiau kaip formalumas, o ne realus įteikimas.
4. Procesinių dokumentų įteikimas viešo paskelbimo būdu, galima sakyti, yra kraštutinis procesinių dokumentų įteikimo būdas, kuris turėtų būti naudojamas tik išimtiniais atvejais, nesant jokių galimybių įteikti dokumentus labiau realesniu būdu.
5. Procesinių dokumentų įteikimas elektroninių ryšių priemonėmis, tai yra per LITEKO VEP posistemį, vertintinas labai teigiamu reiškiniu. Šis būdas užtikrina greitą, efektyvų procesinių dokumentų įteikimą, atsisakant nereikalingo popierizmo. Autoriaus nuomone, tai vienas geriausių procesinių dokumentų įteikimo būdų. Nors galimai, dar tik pradžia procesinių dokumentų įteikimo būtent elektroniniais ryšiais, tačiau manytina, laikui bėgant, šis būdas taps vis labiau naudojamas ir ko gero pagrindinis.

ŠALTINIŲ SĄRAŠAS

Norminė literatūra

1. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas (su vėlesniais pakeitimais ir papildymais), patvirtintas 2002-02-28 įstatymu Nr. IX-743 (Valstybės žinios, 2002, Nr. 36-1340).

2. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su vėlesniais pakeitimais ir papildymais), patvirtintas 2000-07-18 įstatymu Nr. VIII-1864 (Valstybės žinios, 2000, Nr. 74-226).

3. Lietuvos Respublikos advokatūros įstatymas Nr. IX-2066, priimtas 2004-03-18 (Valstybės žinios, 2004, Nr.50-1632).

4. LR Vyriausybės 2017-06-28 nutarimas Nr. 519 dėl procesinių dokumentų civilinėse bylose įteikimo ir pranešimo apie įteiktinus procesinius dokumentus palikimo adresato deklaruotoje gyvenamojoje vietoje tvarkos aprašo ir pranešimo apie įteiktinus procesinius dokumentus formos patvirtinimo.

5. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2012-12-13 įsakymas dėl procesinių dokumentų pateikimo teismui ir jų įteikimo asmenims elektroninių ryšių priemonėmis tvarkos aprašo patvirtinimo Nr. 1R-332 su vėlesniais pakeitimais ir papildymais.

6. Teisėjų tarybos 2012-07-27 nutarimas Nr. 13-P-129-(7.1.2) „Dėl pasiuntinių pašto siuntų su procesiniais dokumentais apdorojimo akcinėje bendrovėje Lietuvos pašte tvarkos aprašo aprobavimo“.

7. 2007-11-13 Europos Parlamento ir Tarybos Reglamentas (EB) Nr. 1393/2007 dėl teisminių ir neteisminių dokumentų civilinėse arba komercinėse bylose įteikimo valstybėse narėse („dokumentų įteikimas“) ir panaikinantį Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1348/2000.

Specialioji literatūra

8. DRIUKAS, A.; VALANČIUS, V. *Civilinis procesas: teorija ir praktika*: vadovėlis, 2 tomas. Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2006.

9. LAUŽIKAS, E.; MIKELĖNAS, V.; NEKROŠIUS, V. *Civilinio proceso teisė*: vadovėlis, 1 tomas. Vilnius: Justitia, 2003.

10. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso komentaras (autorių kolektyvas). I dalis. Vilnius: Justitia, 2004.
11. LOUGHLIN, P.; GERLIS, S. *Civil procedure, Second edition*. London: Cavendish Publishing Limited, 2004.
12. NEKROŠIUS, I.; NEKROŠIUS, V.; VĖLYVIS, S. *Romėnų teisė*. Vilnius: Justitia, 1999.
13. NEKROŠIUS, V. *Civilinis procesas: koncentruotumo principas ir jo įgyvendinimo galimybės*. Vilnius: Justitia, 2002.
14. VAITKEVIČIŪTĖ, V. *Tarptautinių žodžių žodynas*. Vilnius: Žodynas, 2002.
15. VĖLYVIS, S.; VIŠINSKIS, S.; ŽALĖNIENĖ, I., *Kuratoriaus dalyvavimas civiliniame procese (kai kurie teoriniai ir praktiniai aspektai)*. Jurisprudencija, 2007, Nr. 3 (93).
16. VONSAVIČIUS, B. *Dokumento ir jo sąvokos istorinė raida*. Jurisprudencija, 2003.

Teismų praktika

17. Europos Žmogaus Teisių Teismo 2003-04-10 sprendimas dėl priimtumo byloje Nunes Dias v Portugalija, peticijų Nr. 69829/01 ir 2672/03.
18. Europos Žmogaus Teisių Teismo 2016-06-09 sprendimas byloje Gyuleva v Bulgarija, peticijos Nr. 38840/08.
19. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2003-04-11 konsultacija Nr. A3-82.
20. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007-12-21 nutartis civilinėje byloje *dėl administratoriaus pakeitimo UAB „LRG farmacija“ bankroto byloje*, Nr. 3K-3-604/2007.
21. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010-01-18 nutartis civilinėje byloje *I. M. v Kauno miesto savivaldybė, Kauno apskrities viršininko administracija, AB „Gembė“*, Nr. 3K-3-48/2010.
22. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010-11-30 nutartis civilinėje byloje *V. R. v E. B.*, Nr. 3K-3-484/2010.
23. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012-02-13 nutartis civilinėje byloje *UAB „Valmeda“ v UAB „F12“*, Nr. 3K-3-24/2012.

24. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013-11-20 nutartis civilinėje byloje *Lietuvos Respublika, atstovaujama Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos v „Lietuvos dujos“, V. G., K. S., V. V.*, Nr. 3K-3-548/2013.
25. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014-03-14 nutartis civilinėje byloje *UAB „Statinių administravimas“ v M. K.*, Nr. 3K-3-90/2014.
26. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014-10-30 nutartis civilinėje byloje *V. Z. v T. Č., S. Č.*, Nr. 3K-3-469/2014.
27. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015-06-12 nutartis civilinėje byloje *UAB „Lesto“ v K. S., A. S.*, Nr. 3K-3-374-378/2015.
28. Lietuvos Aukščiausiojo teismo 2017-04-07 nutartis civilinėje byloje *BUAB „Prekybos sistemos“ v A.M.*, Nr. e3K-3-164-421/2017.
29. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018-12-27 nutartis civilinėje byloje *UAB „Trakų šilumos tinklai“ v A. K.*, Nr. e3K-3-520/2018.
30. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019-01-02 nutartis civilinėje byloje *SĮ „Vilniaus miesto būstas“ v N. C.*, Nr. e3K-3-31-403/2019.
31. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019-11-21 nutartis civilinėje byloje *J. D. v A. V.*, Nr. e3K-3-351-695/2019.
32. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020-03-12 nutartis civilinėje *Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos v R. P.*, Nr. e3K-3-64-684/2020.
33. Lietuvos apeliacinio teismo 2014-01-06 nutartis civilinėje byloje *UAB „Pimenta“ v R. D. ir N. N.*, Nr. 2A-158/2014.
34. Lietuvos apeliacinio teismo 2014-03-13 nutartis civilinėje byloje *A. B. v A. L., S. L., R. P., N. P.*, Nr. 2-523/2014.
35. Lietuvos apeliacinio teismo 2014-07-18 nutartis civilinėje byloje *UAB „Egmasta“ v G. B., L. B.*, Nr. 2A-1030/2014.
36. Lietuvos apeliacinio teismo 2014-08-14 nutartis civilinėje byloje *UAB „ARKAMA“ v UAB „Tarptautiniai kontaktai ir Ko“*, Nr. 2-1297/2014.
37. Lietuvos apeliacinio teismo 2014-09-28 nutartis civilinėje byloje *UAB „Klaipėdos vanduo“ v UAB „Agrovet“*, Nr. 2-1432/2014.
38. Lietuvos apeliacinio teismo 2014-10-16 nutartis civilinėje byloje *BKU „Švyturio taupomoji kasa“ v UAB „AM Investicija“; A. E.*, Nr. 2-1579/2014.
39. Lietuvos apeliacinio teismo 2015-02-03 nutartis civilinėje byloje *E. L. v M. C.*, Nr. 2-80/2015.

40. Lietuvos apeliacinio teismo 2015-02-26 nutartis civilinėje byloje *Klaipėdos miesto savivaldybės administracija v UAB "PRIMA SENSUS"*, Nr. e2-60-186/2015.

41. Lietuvos apeliacinio teismo 2015-05-07 nutartis civilinėje byloje *BIĮ „Ieškok informacijos“ v A. T.*, Nr. 2-946-464/2015.

42. Lietuvos apeliacinio teismo 2015-09-22 nutartis civilinėje byloje *dėl bankroto bylos iškelimo UAB „Einava“*, Nr. 2-1692-196/2015.

43. Lietuvos apeliacinio teismo 2015-09-25 nutartis civilinėje byloje *dėl bankroto bylos iškelimo UAB „Magesta“*, Nr. 2-1733-186/2015.

44. Lietuvos apeliacinio teismo 2015-10-07 nutartis civilinėje byloje *BUAB „Vevira“ v A. M.*, Nr. 2S-1990-614/2015.

45. Lietuvos apeliacinio teismo 2015-10-14 nutartis civilinėje byloje *BUAB „Snoras“ v O. J., V. A.*, Nr. e2-1321-117/2015.

46. Lietuvos apeliacinio teismo 2018-01-25 nutartis civilinėje byloje *V. F. v D. B.*, Nr. e2-107-286/2018.

47. Lietuvos apeliacinio teismo 2018-01-25 nutartis civilinėje byloje *R. P. v S. J., R. S., D. S.*, Nr. 2-146-178/2018.

48. Kauno apygardos teismo 2013-02-28 nutartis civilinėje byloje *pagal A. Č. pareiškimą dėl skolininko turto dalies nustatymo*, Nr. 2S-561-413/2013.

49. Panevėžio apygardos teismo 2015-05-06 nutartis civilinėje byloje *J. B. v S. B.*, Nr. 2A-214-212/2015.

50. Panevėžio apygardos teismo 2015-12-22 nutartis civilinėje byloje *UAB „Visagino transporto centras“ v UAB „Vilstata“*, Nr. e2S-1106-425/2015.

Elektroniniai dokumentai

51. Gyventojų registro tarnyba. Paslaugos [interaktyvus]. [Žiūrėta 2015-11-02]. Priega per internetą: <<http://www.gyvreg.lt/>>.

SANTRAUKA

Procesinių dokumentų įteikimo institutas yra labai svarbus institutas civiliniame procese. Šio instituto pagalba užtikrinamas sklandus teismo proceso vyksmas. Procesinių dokumentų įteikimo instituto esmė – užtikrinti kuo greitesnį ir sklandesnį procesinio dokumento patekimą galutiniam jo adresatui – civilinės bylos šalims. Procesinių dokumentų įteikimo tinkamas įgyvendinimas užtikrina savalaikį bylos šalių supažindinimą su byloje esančiais dokumentais, priimtais teismo sprendimais. Be šio instituto civilinė byla negalėtų būti nagrinėjama.

Šiuolaikinis teisinis reglamentavimas numato ne vieną procesinių dokumentų įteikimo būdą. Tačiau pagrindinis ir siekiamiausias būdas yra procesinių dokumentų įteikimas asmeniškai, tai yra įteikti pačiam adresatui susipažinti. Kadangi įteikimas asmeniškai adresatui ne visada įmanomas, civiliniame procese numatyti ir kiti įteikimo būdai, pavyzdžiui įteikimas kuratoriui ar viešo paskelbimo būdu. Be abejo, vis aktualesnis tampa procesinių dokumentų įteikimas elektroninių ryšių priemonėmis, kas užtikrina žymiai greitesnį ir pigesnį dokumentų įteikimą.

Dėl tam tikrų priežasčių, ne visada pati bylos šalis gali gauti procesinį dokumentą, pavyzdžiui šaliai esant laisvės atėmimo vietose, tačiau tam civilinio proceso normos ir numato specialius reglamentavimo ypatumus, kurių esmė ir tikslas yra vienas – įteikti procesinį dokumentą bylos šaliai susipažinti. Tik tinkamas procesinių dokumentų įteikimas užtikrina civilinio proceso eigą, civilinės teisės pagrindinių principų įgyvendinimą, todėl labai svarbu žinoti šio instituto esmę ir įgyvendinimą.

SUMMARY

An institution for the service of procedural documents, which ensures a smooth running of court proceedings, is very important in the civil process. The essence of the institution for the service of procedural documents is to ensure fast and smooth service of procedural documents to the final recipient, i.e. to the parties of the civil proceedings. A proper implementation of the service of procedural documents ensures a timely acquaintance of the parties with the documents in the case and court decisions. A civil case could not be settled in the absence of this institution.

The current legal regulation provides for several methods of service of procedural documents. However, the main and most desirable method is the service of procedural documents in person, i.e. the recipient receives the documents personally. Yet, the service of procedural documents to the recipient in person is not always possible; therefore, other methods of service are provided for in the civil proceedings, for example the service of procedural documents to a curator or by public notice. The service of procedural documents by electronic means is undoubtedly becoming more and more important as it is much faster and cheaper service of documents.

For certain reasons, it is not always possible for the party of the proceedings to obtain a procedural document personally, for example when the party is in the place of imprisonment. For this reason, the rules of civil procedure provide for special regulatory features, the essence and purpose of which is as follows: to serve the procedural document to the party of the proceedings in person. Only a proper service of procedural documents ensures the process of civil proceedings and the implementation of the basic principles of the civil law; therefore, it is very important to know the essence of this institution and its proper implementation.